КОСМОС ҚАҲРАМОНЛАРИГА ШОН-ШАРАФЛАР!

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 162 (2195). | 15 август, чоршанба, 1962 йил. | Баҳоси 2 тийин.

А. НИКОЛАЕВ. П. ПОПОВИЧ. „ПАРВОЗНИ ТОПШИРИҚҚА МУВОФИҚ РАВИШДА ДАВОМ ЭТТИРМОҚДАМИЗ. КОММУНИЗМНИНГ БАРЧА ҚУРУВЧИЛАРИГА КОСМОСДАН САЛОМ ЙЎЛЛАЙМИЗ".

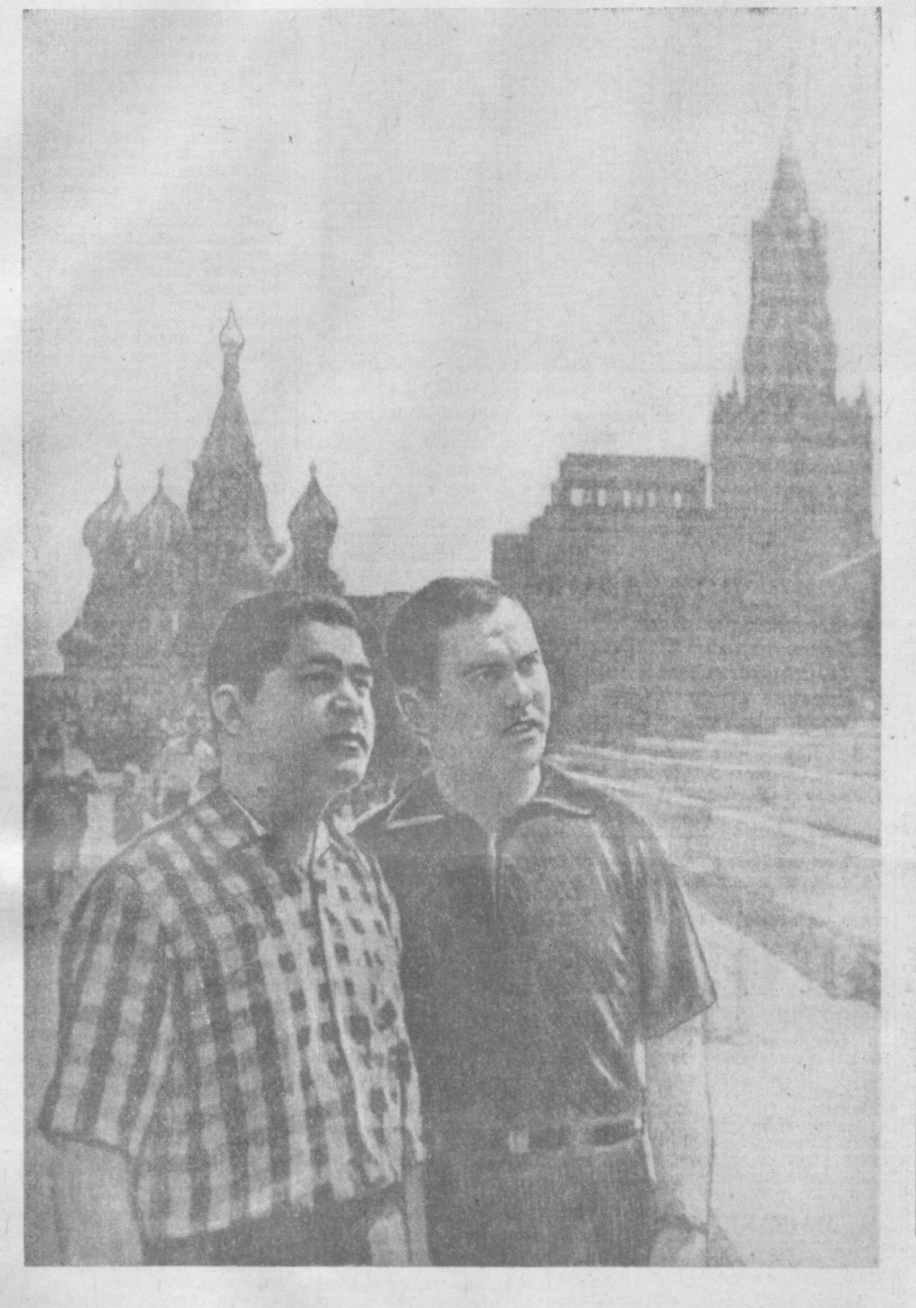

Андриян Николаев ва Павел Попович Москва Қизил майдонида. 1962 йил май.

ТАСС АХБОРОТИ

ПАРВОЗ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Совет космонавтларининг группа тарзида учиши муваффақиятли давом этмоқда. Космонавт ўртоқ Николаев 13 август Москва вақти билан соат 16 гача «Восток-3» йўлдош кемасида Ер атрофини 35 мартадан кўпроқ айланиб чиқди. Космонавт ўртоқ Попович «Восток-4» йўлдош кемасида Ер атрофини 19 мартадан кўпроқ айланиб учди.

19-марта айланиб учишда «Восток-4» кемаси бортидан ва 36-марта айланиб учишда «Восток-3» кемаси бортидан телевизион эшиттиришнинг навбатдаги сеанси ўтказилди. Эшиттириш марказий телевидение ва интервидение томонидан трансляция қилинди.

Космонавтлар ўзларини аввалдагидек жуда яхши ҳис этмоқдалар, мунтазам суратда илмий кузатишлар олиб бормоқдалар.

Ўртоқ Николаев «Восток-3» йўлдош кемасининг борт журналига кўпгина мароқли нарсалар ёзиб қўйганлигини хабар қилди.

Космик кемалар ўртасида ва бу кемалар билан Ердаги пунктлар ўртасида радио орқали мунтазам алоқа қилиб турилмоқда.

* * *

«Восток-3» ва «Восток-4» космик кемалар планетамиз атрофидаги ўз парвозларини давом эттирмоқдалар.

Космонавт Николаев бошқараётган «Восток-3» кемаси 13 август Москва вақти билан соат 19 гача Ер атрофини 37 мартадан кўпроқ айланиб чиқиб, шу вақт ичида бир ярим миллион километрдан ортиқ масофани учиб ўтди. Бу эса Ердан Ойгача бўлган масофадан тўрт баравардан зиёд ортиқдир. «Восток-4» кемаси шу вақтгача Ер атрофини 21 мартадан кўпроқ айланиб чиқди.

13 августда космонавтлар КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари ва СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. С. Хрушчевдан табрик олдилар. Николаев ва Попович ўртоқлар жавоб радиограммаларида ўзларига қилинаётган эътибор ва оталарча ғамхўрлик учун ўртоқ Н. С. Хрушчевга қизғин ташаккур изҳор қилдилар ҳамда ўз олдимизга қўйилган вазифаларни шараф билан бажариш учун бутун кучларимизни сарф қиламиз, деб уни ишонтирдилар. Космонавт ўртоқ Николаев Европа устидан учиб ўтаётиб, Скандинавия ва Ғарбий Европа мамлакатларининг халқларига табриклар йўллади ҳамда уларга тинчлик ва бахт-саодат тилади.

Космонавтлар программага мувофиқ илмий кузатишларни олиб бормоқдалар. Улар осма системадан бўшаб, ўринларидан турдилар, кемани ўзлари бошқардилар ва зарур ўлчашларни бажариб, синов натижаларини борт журналларига ёздилар.

Космонавтлар Николаев ва Попович бир-бирлари билан радио орқали муттасил алоқа қилиб турибдилар ва техника ахборотларини бир-бирларига хабар қилиб турмоқдалар.

Иккала космонавт ҳам ўзларини яхши ҳис қилмоқдалар, уларнинг кайфияти тетик. Космонавтлар тушлик овқатни иштаҳа билан еганларини хабар қиладилар.

«Восток-3» ва «Восток-4» кемаларидаги аппаратлар нормал ишламоқда.

* * *

«Восток-3» ва «Восток-4» совет йўлдош-кемалари 13 август Москва вақти билан соат 22 га келиб, космик фазода группа бўлиб учишни давом эттирмоқдалар.

Шу вақтгача «Восток-3» кемаси Ер атрофини 40 марта айланиб чиқди ва бир миллион 650 минг километрга яқин масофани учиб ўтди, «Восток-4» кемаси эса Ер атрофини 24 марта айланиб чиқиб, бир миллион километрга яқин масофани учиб ўтди.

Космонавт Николаев ва Попович ўртоқлар 13 августга белгиланган тадқиқотлар программасини бажардилар.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

ЎРТОҚ Н. С. ХРУШЧЕВ КОСМОС ҚАҲРАМОНЛАРИНИ ТАБРИКЛАМОҚДА

Н. С. Хрушчев 13 августда совет космонавтлари ўртоқ Андриян Григорьевич Николаевга ва ўртоқ Павел Романович Поповичга қуйидаги радиограммани юборди:

«Қадрдон Андриян Григорьевич, Сиз Ер шари теварагини икки сутка айланиб учган, қадрдон Павел Романович, Сиз бир сутка айланиб учган ҳозирги пайтда Сизларни яна бир марта табриклайман ва ғойибона қучоқлайман.

Учишнинг белгиланган программасини муваффақиятли бажаришингизни ва омон-эсон Ерга қўнишингизни тилайман. **Н. Хрушчев.** 1962 йил, 13 август».

Николаев ва Попович ўртоқлар Никита Сергеевич Хрушчевнинг табригига жавобан «Восток-3» ва «Восток-4» кемалари бортидан радио орқали қуйидагиларни айтдилар:

«Никита Сергеевич Хрушчевга самимият ва меҳрибонлиги учун, табриги учун ташаккур билдираман. Парвоз қилиш юзасидан берилган топшириқни тўла бажариш учун бутун кучимни сарфлайман. **Николаев»**

«Буюк самимий раҳматимни Никита Сергеевич Хрушчевга топширингиз. Мен қўйилган вазифани бажариш, соғлом ва бардам бўлиш учун бутун куч-ғайратимни сарфлайман. Ҳамма топшириқни бажараман. Хаммасини бажараман. **Попович».**

ЖАМИ ИНСОНИЯТГА УЛУҒ ТУҲФА

Афсонавий Дедал ўзининг ёш, диловор ўғли Икарга парвоз қилиш учун қанотлар бераётган вақтда, шаккоклик қилмай, ҳамма нарсадан — Қуёшдан ҳам, Ердан ҳам, Самодан ҳам қўрққин деган туйғуни унинг вужудига зўр бериб сингдирган эди. Бизнинг улуғ Ватанимиз XX аср Икарларини — шонли совет космонавтларини космик парвозга отлантирар экан, уларга қанот бахш этиш билан бирга, ўз битмас-туганмас оналик куч-қувватининг, ўзидаги мислсиз қаҳрамонлик ва довюракликнинг бир заррасини уларнинг қалбига жо қилади. Мана шунинг натижасида Ватаннинг оддий ва камтар фарзандлари ўзларининг минглаб, миллионлаб ватандошлари сингари ўз халқи куч-қуввати, истеъдоди ва даҳосининг жонли ҳамда гўзал тимсоли бўлиб қоладилар.

Мана шу мисли кўрилмаган қаҳрамонлик ва мардликнинг ҳаётбахш манбаи қаерда?..

Совет кишисини мана шундай ақлбовар қилмайдиган баландликка олиб чиқаётган нарса нима?..

Нима учун мамлакат қаҳрамон бўл, деб амр қилса, бизда ҳар бир киши қаҳрамонга айланади?..

Бу саволларга турмушнинг ўзи, бизнинг совет турмушимиз, янги коммунистик дунёни барпо қилаётган кишиларнинг кўп қиррали турмуши жавоб бермоқда.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Программаси ўз саҳифаларида бу саволларга жавоб бермоқда. Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Программаси коммунизмнинг буюк идеалларини — ер юзидаги барча халқларнинг эзгу орзу-истакларини ифода этувчи энг адолатли, энг одамий идеалларни тантанали суратда эълон қилди. Ватанимизнинг бепоён бағрида ғолибона Ленин байроғи остида амалга оширилаётган ҳамма ишлар, совет халқи қилган ва қилаётган ҳамма ишлар марксизм-ленинизм идеялари ҳаётийлиги ва кучининг энг яққол далили бўлиб хизмат қилмоқда. Халқ оммасининг шуурини эгаллаб олар экан, идеялар кучга айланади. Ана шу идеяларнинг қуёшдек порлоқ нури билан мунаввар бўлган неча-неча миллионлаб меҳнат аҳллари ўз куч-қувватларини, ўз қобилиятларини, ўз имкониятларини юз карра кўпайтирмоқдалар, энг шижоаткорона, қаҳрамонона ишларни амалга оширишга қодир бўлмоқдалар. Ер юзида биринчи социализм мамлакати бўлган бизнинг Ватанимизнинг ўзи космик кемалар учун старт майдончаси, Коинотнинг нурли қирғоғи бўлиб қолган экан, бунинг нима ажабланарли жойи бор. Ҳозирги замон ижтимоий тараққиётининг тарихий қонунияти худди мана шу нарсада намоён бўлмоқда.

«Фанимизнинг космосни эгаллаш соҳасидаги ютуқлари, — деди Н. С. Хрушчев КПСС XXII съездида, — **инсониятнинг илмий билимларини ривожлантиришда янги порлоқ саҳифа очди. Совет Иттифоқи дунёда биринчи бўлиб Ернинг сунъий йўлдошини учирди. Совет космик ракеталари биринчи бўлиб Ернинг тортиш кучини енгиб, планеталар орасидаги трассаларга чиқдилар. Биз биринчи бўлиб ўз вимпелимизни Ойга чиқаришга ва унинг Ерга тескари томонини суратга олишга муваффақ бўлдик. Совет Иттифоқининг гражданлари, партия XXII съездининг делегатлари Юрий Алексеевич Гагарин ва Герман Степанович Титов биринчи бўлиб ўз бешиги — Ердан ташқарига чиқишга журъат қилиб, космос сари зафарли парвоз қилдилар!».**

Ана шундай журъаткорлик билан Коинотга штурм қилиш борган сайин тағин ҳам зўр ғайрат билан давом эттирилмоқда. Коинотга қилинаётган бу штурм партиямиз коммунизм қурилиши программасида белгилаган улуғвор режалар амалга оширилаётганлигининг ажойиб, тўлқинлантирувчи намунасидир. Қойил қолган миннатдор инсоният кўп марта бўлганидек, бу гал ҳам ҳайратланиш ҳиссига тўлиб-тошганлигини яширмаган ҳолда қайта-қайта бошини баланд кўтармоқда ҳамда афсонавий совет космонавтлари юлдузлараро ўз трассаларини солаётган осмонга назар ташламоқда.

Довюрак қаҳрамонлар — коммунистлар Андриян Николаев ва Павел Попович бошқараётган «Восток-3» ва «Восток-4» космик кемалари осмонга штурм қилиб, космоснинг текширилмаган ичкарилари томон шиддат билан парвоз қилдилар. Космосда улар группа бўлиб амалга ошираётган парвоз энг дадил тахминлардан ҳам зиёда бўлиб чиқмоқда. Мана шу кунларда илм-фанимизни, техникамизни, саноатимизни, ажойиб олимларимизни, конструкторларимизни, инженерларимизни, ишчиларимизни — инсоният ўз узоқ умрининг бутун тарихида амалга ошира олмаган мана шундай мўъжизаларнинг ижодкорларини муносиб равишда шарафламай бўладими. Инсон мағрур қанотлар пайдо қилиши ҳамда текширилмаган йўлга тушиб, юлдузлар сари парвоз этиши учун Улуғ Октябрь социалистик революцияси бўлиши, бу революция орзиқиб кутилган озодлик тонгини жаҳон узра нур сочтириши керак эди.

Вужудга келган традицияга мувофиқ, ҳар бир космонавтимиз айни космик сафар арафасида Қизил майдондаги Ленин Мавзолейи ёнига келади. Кремлнинг қадимги деворлари ёнида ўтказилган ана шу дақиқалар юксак мазмун билан суғорилгандир. Ёш қаҳрамон лочинлар ўз мағрур қанотларини ёзишдан аввал, мана шу ерга келиб, жасоратни амалга ошириш ҳақида Революциянинг оқ йўл тиловчи истакларини, абадий барҳаёт Лениннинг оқ йўл тиловчи истакларини оладилар. Улар ўз социалистик Ватанига чексиз содиқ эканликлари тўғрисида мана шу ерда сукут сақлаб, қасамёд қиладилар.

Совет кишилари мардлик ва қаҳрамонлик учун ўзларига патент бериб қўйилишини талаб қилмайдилар. Ҳар қайси халқ, ҳар қайси мамлакат шавкатли ва қаҳрамон фарзандларни тарбиялаб етиштириши мумкин. Ҳамма гап инсонни қандай идеаллар илҳомлантираётгани ва руҳлантираётганида, у, қайси мақсад йўлида яшаётганида, ўз ҳаётини нимага бағишлаётганида, унинг қаҳрамонлиги довюраклиги ва жасурлиги қайси бир ишда намоён бўлаётганлигидадир. Инсоният қойил қолганлигидан мана шу унутилмас кунларда янги совет қаҳрамон космонавтлари — Андриян Николаев билан Павел Попович шарафига қизғин қарсак чалмоқда. Булар — самовий биродарлар Юрий Гагарин билан Герман Титовнинг содиқ дўстларидир. Ер юзидаги кишилар совет коммунист ватанпарварлари тимсолида совет халқининггина эмас, балки бутун одамзоднинг муносиб фарзандларини кўрмоқдалар. Мана шунинг учун ҳам ҳар гал бизнинг мамлакатимиз космосни ўзлаштиришда янги мардона қадам қўяр экан, бутун планетадаги одамларда энг порлоқ умидлар туғилади.

Айни замонда халқлар шуни биладиларки, АҚШда космик фазода термоядро бомбаларини жинояткорона равишда портлатишларни амалга оширар, космосга жосус йўлдошларни учирар, космосда ҳарбий базалар барпо қилиш режасини тузар эканлар, буни тинчликни, тараққиётни, одамларнинг бахт-саодатини ўйлаб қилаётганликлари йўқ. Ахир, буни кучлиликнинг нишонаси деб бўладими? Ахир, буни соғлом ақлнинг ва ўз келажагига ишончнинг нишонаси деб бўладими?

Бизнинг шонли космонавтларимиз Андриян Николаев билан Павел Поповичга космос торлик қилаётгани йўқ. Улар Америка космик кемаларини бизнинг «Восток-3» ва «Восток-4» кемаларимиз кетидан бир сафга тизилишини ғоят бажонидил таклиф этар эдилар. Марҳамат этгайсиз! Яхши ишлар учун космосда ҳаммага ҳам жой етади. Ана ўшанда Ер юзидаги кишилар шу кунларда Совет Иттифоқи шарафига қарсак чалаётганликлари сингари Америка шарафига ҳам қизғин қарсак чалган бўлур эдилар.

Бизнинг космосдаги ҳар бир янги ғалабамиз — жами инсониятга улуғ туҳфадир. Совет халқининг қаҳрамон вакиллари космик океан қўйнидан Ер юзига «ассалом» ва «тунингиз хайрли бўлсин» деб ўз самимий истакларини йўллаётган эканлар, бутун Ер юзи, бутун дунёнинг хотири жам бўлиши мумкин. Улар ана шу текширилмаган баландликларда ўзларини жуда яхши ҳис қилмоқдалар, уларнинг кайфи чоғдир. Улар ана шу ердан, космосдан, космик кемаларнинг ижодкорларига самимий миннатдорчилик сўзларини йўлламоқдалар, коммунизмнинг барча бинокорларига оташин салом йўлламоқдалар, оталарча ғамхўрлиги учун, улар билан радиотелефон орқали ўтказган илиқ яхши суҳбатлари учун Никита Сергеевич Хрушчевга самимий ташаккур йўлламоқдалар.

Космик кемалардан олинаётган амалий ахборотлар қурилиш майдончаларида, далаларда, заводларнинг цехларида, илмий лабораторияларда эришган ўз меҳнат зафарларидан партияга рапорт бераётган совет кишиларининг овозига ҳамоҳанг бўлмоқда, коммунистик яратувчиликнинг ғолибона ва тантанали симфониясига ҳамоҳанг бўлмоқда. Совет кишиси бу симфонияни тинглар экан, ўз жонажон диёрига ва ўз жонажон осмонига назар ташламоқда ҳамда революциянинг буюк шоири айтган қуйидаги сўзларни такрорламоқда: Турмуш ҳам соз, яшаш ҳам соз!

(«ПРАВДА»нинг 14 августдаги бош мақоласи).

КОСМОСДАН САЛОМ

МОСКВА, 13 август. (ТАСС). Бугун космонавт учувчилар А. Г. Николаев ва П. Р. Поповичдан қуйидаги радиограмма олинди:

Москва, Кремль.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетига. Совет ҳукуматига ва шахсан Никита Сергеевич Хрушчевга маълум қиламизки:

Парвозни топшириққа мувофиқ равишда давом эттирмоқдамиз. Ўзимизни яхши ҳис этмоқдамиз. Кемалар бизнинг иродамизга бўйсунмоқда. Ватаннинг ғамхўрлигидан мамнунмиз. Коммунизмнинг барча қурувчиларига космосдан салом йўллаймиз.

Космонавтлар **НИКОЛАЕВ, ПОПОВИЧ.**

КОСМОНАВТЛАР ТАШАККУРИ

МОСКВА, 13 август. (ТАСС). Совет космонавтлари А. Г. Николаев ва П. Р. Попович 13 августда космосда группа тарзида парвоз қилаётган «Восток-3» ва «Восток-4» космос кемалари бортидан қуйидаги радиограммани бердилар:

Совет олимлари, конструкторлари, инженерлари, техниклари ва ишчиларига

Азиз ўртоқлар! Ажойиб космик кемаларни яратганингиз ва бизни парвоз қилишга жуда яхши тайёрлаганингиз учун самимий миннатдорчилик изҳор қиламиз. Сизнинг севикли Ватанимиз бахт-саодати йўлида қилаётган меҳнатингизда бундан буён ҳам муваффақиятларга эришувингизни тилаймиз.

Космонавт-учувчилар НИКОЛАЕВ, ПОПОВИЧ.

ЛОЧИН ВА БУРГУТ СУҲБАТИ

Космонавт Андриян Николаев ва космонавт Павел Попович 13 август эрталаб радио орқали гаплашдилар.

Космонавт Попович: «Лочин, мен Бургутман. Гапингизни яхши эшитаяпман. Температура 18 градус, ҳавонинг намлиги 65 процент. Гапимни тушундингизми?».

Космонавт Николаев: «Бургут, мен Лочинман, гапингизни тушундим. Ҳамма ишим жойида. Температура 15 градус, ҳавонинг намлиги 65 процент. Ўзимни жуда яхши ҳис этаяпман. Яхши ухладим».

Космонавт Попович: «Мен Бургутман. Кайфиятим жуда яхши. яхши ухлаб олдим, ўзимни жуда яхши ҳис қилмоқдаман».

АФҒОНИСТОН ПОДШОСИ МУҲАММАД ЗОҲИР ШОҲНИНГ ТАБРИГИ

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев жаноб олийларига.

Азиз Бош министр!

Гўзал ва меҳмондўст мамлакатингизда бўлган чоғимда Сиз жаноб олийларига ва Сиз орқали СССР халқига ва олимларига ҳамда космонавтлар майор Николаев билан подполковник Поповичга самимий табрикларимни баён қилаётганлигим билан хурсандман.

Аминманки, мана шу муваффақият инсон томонидан космосни ўзлаштириш йўлида қўйилган янги қадам бўлади ҳамда тинч мақсадларга, шунингдек инсоният билимларининг тараққиётига хизмат қилади.

Муҳаммад ЗОҲИР

Ялта, 1341 йил асад ойининг 21-куни.
(1962 йил, 12 август).

ДАВРИМИЗНИНГ БУЮК ВОҚЕАСИ

ПАРВОЗ ДАВОМ ЭТМОҚДА

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Қосмик кемаларнинг аппаратлари ва ускуналари бекамикўст ишламоқда. Телеметрик ўлчов системаси йўлдош-кемалардаги приборлар ва агрегатлар ишининг пухта контроль қилинишини таъминламоқда. Бундан ташқари, телевизион ўлчов приборлари космонавтларнинг саломатлигини объектив кузатиш имкониятини бермоқда.

Мутахассис врачларнинг хулосасига кўра, иккала космонавтнинг ҳам соғлиги жуда яхши. Томир тепиши ва нафас олиши нормал. Иш қобилияти тўла сақланиб қолмоқда. Кайфиятлари тетик. Қосмик фазода учиш шароитида иккала космонавтнинг ҳам иштахаси яхши.

Ўлчов комплексининг координация-ҳисоблаш марказида ишлаб чиқилган маълумотларига кўра, «Восток-3» ва «Восток-4» кемалари орбиталарининг параметрлари 13 август соат 22 гача қуйидагича бўлди: Ер атрофини айланиш даври 88,13 ва 88,26 га баравар, Ер сатҳидан максимал узоқланиши 221 километр ва 229 километр, Ер сатҳидан минимал узоқлашиши 173 километр ва 176 километр, орбитанинг экватор текислигига оғиш бурчаги 64 градус 50 минутни ва 64 градус 57 минутни ташкил этди.

Космонавтлар бир-бирлари билан радио орқали доимий алоқа қилиб турибдилар.

Бугун бевосита космик кемаларнинг бортидан кун давомида бир неча марта телевизион эшиттиришлар олиб берилди. Совет Иттифоқидаги ва Европадаги миллион-миллион телетомошабинлар ўз телевизорларининг экранларида космонавтларнинг осойишта, табассумли чеҳраларини кўрдилар. Ўртоқ Попович Ер атрофини 23-марта айланиб чиқаётгандаги сеанс вақтида телетомошабинларни табриклади ва уларга буюмларнинг вазнсизлик ҳолатида қандай «сузиб» юрганини телевизион камера объективи олдида намойиш қилиб кўрсатди.

Космонавтлар ўзларининг космосдаги навбатдаги иш кунларини тамомлаб, ҳозирги вақтда ухламоқдалар.

* * *

14 август Москва вақти билан соат 6 гача «Восток-3» йўлдаш-кемаси Ер атрофини 46 марта, «Восток-4» йўлдош-кемаси эса 30 марта айланиб чиқди.

Учиш программасига мувофиқ, космонавтлар Николаев ва Попович 13 август соат 21 дан 14 август соат 4 гача ухладилар. Ўша вақтда кемаларни бошқариш ва аппаратларнинг ишини контроль қилиш автоматик суратда бажарилди. Айни вақтда ухлаётган космонавтларнинг томир уриши ва нафас олиши, шунингдек кемаларнинг кабиналаридаги ҳаво параметрлари телеметрик ўлчов системаси ёрдами билан қайд қилиниб турди.

Космонавтлар ўртоқ Николаев ва ўртоқ Попович уйқудан уйғонганларидан сўнг бадан тарбия машқлари билан шуғулландилар ва ноништа қилдилар.

Улар Ер билан радио орқали алоқа боғлаб, яхши ухлаганликларини, ўзларини жуда яхши ҳис этаётганликларини, кемаларнинг кабиналаридаги ҳаво температураси, босими ва намлиги аввалдагидек нормал эканлигини хабар қилдилар. Ҳозир космонавтлар 14 августга планлаштирилган космик тадқиқотлар программасига мувофиқ ўзларининг жуда кўп ва мураккаб вазифаларини бажаришга киришдилар.

«Восток-3» ва «Восток-4» космик кемаларнинг группа бўлиб учиши белгиланган программага мувофиқ давом этмоқда.

* * *

Совет космонавтлари Николаев ва Попович ўртоқларнинг космик фазода группа бўлиб учиши муваффақиятли давом этмоқда.

14 август Москва вақти билан соат 8 да космонавтлар жанубий ярим шар устида учиб бораётган эдилар. «Восток-3» йўлдош-кемаси Ер атрофини 47-марта, «Восток-4» йўлдош-кемаси 31-марта айланиб чиқаётган эди.

Кемаларда белгиланган программага мувофиқ илмий кузатишлар давом эттирилмоқда. Космонавтлар бу кузатишларнинг натижаларини борт журналларида қайд қилмоқдалар, борт магнитофонларига ёзиб олмоқдалар, шунингдек мунтазам суратда Ерга хабар қилиб турмоқдалар. Ўртоқ Николаев Ойни кузатди ва уни киносуратга олди. У, «Восток-3» йўлдош-кемасининг кабинасида ҳаво температураси цельсия бўйича 20 градус, ҳавонинг босими 1,2 атмосферага, намлиги 75 процентга баравар эканлигини хабар қилди. Ўртоқ Поповичнинг берган хабарига кўра, кабинада ҳавонинг температураси цельсия бўйича 15 градус, ҳавонинг босими 1,1 атмосферага, намлиги 75 процентга баравар.

Космонавтлар ўзларини жуда яхши ҳис қилмоқда ва уларнинг кайфияти жуда яхши. Медицина кузатишларининг маълумотлари уларнинг учиш шароитига жуда яхши бардош бераётганлигидан далолат беради. Космонавтларнинг томир уриши 60—65 атрофида, нафас олиш тезлиги 10—12. Ҳар иккала космонавт ўз-ўзларини медицина кўригидан ўтказдилар ва текшириш натижалари яхши бўлиб чиққанлигини хабар қилдилар.

Йўлдош-кемаларнинг бортига космонавтларни космик парвозга узатиб қолган бир группа журналистларнинг табриги юборилди. Улар совет газетхонлари номидан космонавтларга оқ йўл тиладилар. Николаев ва Попович ўртоқлар самимий табриклар учун ташаккур изҳор қилдилар ҳамда Ерга космик салом йўлладилар.

УЧИНЧИ САМО БИРОДАРИ

„Юлдузлар сари бораётганлар“ китобидан парчалар

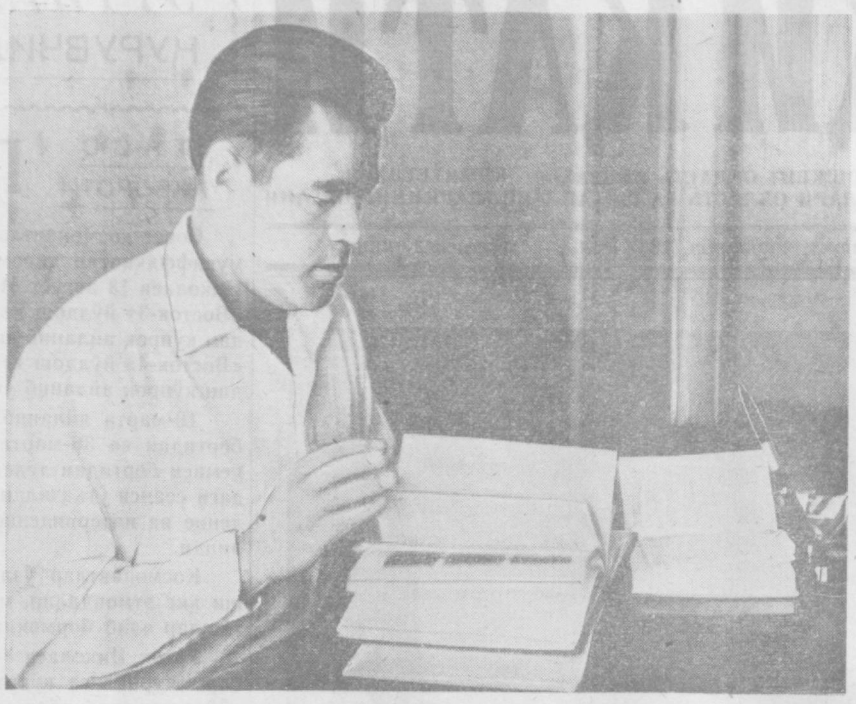

Совет Иттифоқининг учувчи-космонавти майор А. Г. Николаев.
Вера Жихаренко фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

Унинг номи бутун дунё билмасидан олдинроқ оммалашиб кетган эди. Герман Титовнинг дунёдаги кўпгина мамлакатларда босилиб чиққан «Ўнетти та космик тонг» номли автобиографик китобида унга бағишланган қуйидаги сатрлар бор:

«Мураккаб космик парвоз вақтида бўладиган ҳар қандай ситуацияда совуққонлик ва хотиржамлик... Фикримча, космонавтнинг ана шу хусусияти менинг дублёримда яхши мужассамлашган.

...Машқ учишлари вақтида у реактив қирувчи самолётни ноилождан ерга қўндирди. Учувчилар тилида айтганда «қорни билан қўнди». Ўзи соғ-саломат, бешикаст қолди. Машина ҳам омон қолди.

Камдан-кам учрайдиган воқеа...

— Бунга қандай қилиб эришгансан? — сўрадик биз, бу ҳақда унинг учиш биографиясидан билиб олгач. — Сенга нима ёрдам берди?

— Энг биринчиси хотиржамлик, — содда қилиб жавоб берди у.

«Лақиллатаяпти», деб ўйладик биз, лекин отрядда имтиҳонлар бошланганида дўстимиз олифтагарчилик ёки ясамаликни хаёлига ҳам келтирмайдиганлардан эканлигига ишондик.

— Агар космик парвоз вақтида кеманинг мана бу системаси ишламай қолса нима қиласиз, — сўради ундан имтиҳон олувчи, схемадаги энг муҳим агрегатни кўрсатиб.

— Энг аввал хотиржамлик...

Орамизда кимдир пиқиллаб кулиб юборди.

Афтидан, тараддудланиб қолган имтиҳон олувчининг энди фиғони ошаётган эди, йигит ҳалиги сўзидан кейиноқ аниқ ва тўғри жавоб бера бошлади...»

Андриённинг ана шу ўзини тутабилиши ва ишига пухталиги замирида саховатли, кенг ва меҳр-муҳаббат тўла қалби яшириниб ётарди. Дўстлари унинг самимий ва ростгўйлигини, меҳрибон ва камтарлигини бир оғиздан таъкидлашарди. Эндиликда, унинг жасорати бутун Ер юзига маълум бўлган бир пайтда, адолат юзасидан айтиш керакки, дўстлар янглишишмаган экан.

Унинг ҳаётида машаққатли йиллар бўлган. Бундай синовларни бошидан кечирганда ўзида инсон қалбининг қимматли фазилатларини сақлаб қолиш ва ана шундай мунтазам, киши ҳавас қиладиган характерни тарбиялай олиш ҳар кимга ҳам муяссар бўлавермайди.

ЎЙЛАР

...Бир неча соат муқаддам у «кемада» навбатдаги машқни ўтказди. «Ердан» берилган команда бўйича кемани қўлда бошқаришга ўтганида пардозлаб ярақлатилган ва энди самолёт штурвалидек таниш бўлиб қолган кичкинагина даста унга сеҳрдек кўриниб кетди. Илгарилари машқда у жуда диққат қиларди, бирорта ҳам команданн эътиборидан қочирмасди, бошқача қилиб айтганда, бутун вужуди билан «учиш»га шўнғиб кетарди.

Бугун у кабинада шундай хотиржамлик билан ишладики, ҳатто ана шу дастага эътибор беришга ҳам бир неча секунд вақт топа олди. «Демак кабинани эгаллаб олдим», — хаёлидан ўтказди Андриян, аммо яна ўша ярақлаган даста магнитдек фикрини тортиб олди. Унинг формасини ҳатто ҳозироқ кафти сезаётгандек, дастани аста айлантирса... «Кўз ўнги»да Ернинг шакли пайдо бўлади, юлдузли осмон қаердадир, «юқори»да яшириниб қолиб кетади.

Андриян мўъжиза — кемани бунёд этишга алоқадор бўлган таниш кишиларни бирма-бир хаёлидан ўтказади. Шу жумладан таниш бўлмаган-у, лекин...

Яқиндагина Андриян Калугадаги музейда Циолковскийнинг лупаси, рандаси ва аррасини кўздан кечирган эди. У ана шу содда асбобларни ишлатган Константин Эдуардович фақат келажаккагина назар ташлаб қолмай, балки конструкторларга, олимларга, назариётчиларга, унга, Чувашистон ғаллакорига, унинг космонавт дўстларига ва бутун совет халқига космос йўлини кўрсатиб берганлигига ниҳоятда қойил қолди.

Андриян Бош конструкторнинг чеҳрасини, унинг энг яқин ёрдамчиларини, уларнинг сўзларини, маслаҳатларини яна эслади. Заводдаги техниклар ва ишчиларни ҳам ёдига туширди. У бу ерда бир неча марта бўлган ва кеманинг қандай яратилишини кўрган.

...Кичкинагина ярақлаган даста. Андриянга ана шу дастада сеҳрли кўзгуга ўхшаб бутун бир давр акс этиб кўринди. Ўзининг шахсий ҳаёти эмас, балки ўз халқининг ҳаёти, Ватанининг оғир, машаққатли ва ғолибона йўли акс этиб кўринди. Яқиндагина қўлида тутиб турган, космосда бошқарадиган кичкинагина даста ҳозир унга ақл-идрокнинг қаймоғи, моддий ва маънавий кучларнинг мужассамлашгани, ҳамма иш қўлидан келадиган инсон улуғлигининг тимсоли бўлиб кўринди.

«Хўш, мен кимман? — ўйлади у. — Деҳқон боласи, ҳозир эса космонавт. Кечагина кафтларим от сўқаси бандларининг ўрганиш бўлиб қолган оғриғини сезиб турганди, ҳозир эса худди бутун умр бўйи қўлимда ана шу дастани тутиб, космик кемани бошқариб юргандекман».

— Андрюша, буёққа кел-чи!— Герман Титовнинг овози унинг ўйларини бўлиб юборди.

Андриянни билган кишилар уни болаликдан шундай деб аташади. Эркалатиб айтилган бу исм қулоққа илиқ ва ёқимли туюлади. Штаб хизматчиларининг биридан ёш космонавтнинг аниқ исми нима деб сўраганларида, у бўлса шундай деган: «Андрюшаними? Ҳозир шахсий делосини қараб кўраман».

Андрей дўсти ҳузурига шошиларди. Нарироқда, ёнбошдаги ўтлоққа брезент тўшаб, дўстлар қайин соясида нонушта қилиш учун жой ҳозирлашган эди...

МАШАҚҚАТЛИ ЙИЛЛАР

Андрей 1929 йил 5 сентябрда Чувашистоннинг Шоршели қишлоғида туғилди.

Мактабда у ўз юртининг ҳозирги куни ва ўтмиши тўғрисида кўп нарсаларни билиб олди. Ўз халқининг ҳаётида қандай ўзгаришлар содир бўлганини тасаввур қилиш учун солиштирадиган фактлар керагидан ҳам кўп эди.

Россиянинг қолоқ ўлкаларидан бири бўлган Чувашистон кичкина-кичкина ёғоч арралаш заводларидан иборат эди. Ота-боболар машаққат билан беш танга топиш ва оилани қаҳатчиликдан қутқариш учун ана шу заводларга бориб ишлардилар. Ўтмиш — бу ёппасига саводсизликдан иборат эди; фақат айрим кишиларгина бошланғич маълумот олишга муваффақ бўлардилар.

Аммо бўрон қанча кучли бўлмасин, қуёш ёмон об-ҳавони енгади. Чуваш халқининг ҳаётида Улуғ Октябрь революцияси ана шундай қуёш бўлди.

Уруш, деган хабар тарқаганида Андрей ўн икки ёшга қадам қўйган эди. Олдинига у бу фожиани тасаввур қила олмаган эди. Қишлоқдаги эркаклар урушга жўнаб кетишди, кузга келиб ҳаммаёқда фақат аёллар, болалар ва қариялар қолишди.

Ишчи кучлари етишмасди, кўп йиллардан бери биринчи марта ҳаммаёқда озиқ-овқат танқислиги сезилди. Андрей ҳам бўйи бир қарич бўлишига қарамай, ер ҳайдаш, бороналаш, экин экиш ишларида қатнашди.

Отаси бемор эди. Касали оғир. Андрей еттинчи синфни тамомлаганида, уйдагилар унинг ҳаёт йўлини белгилашди. Бундан бир йил илгари акаси Иван Мариинск Посаддаги ўрмон-техника техникумига ўқишга кетган эди. Андрейнинг ҳам шу ерга боргуси бор эди.

Ўқишнинг оғир йиллари бошланди. Қийинчилик совуқ ётоқхонада яшашга тўғри келганлигида эмас, балки соғлом, серҳаракат болаларнинг қорни овқатга тўймаслигида эди. Тўйиб овқатланиш орзуси эрталаб ўриндан тураётганда ҳам, кечқурун уйқуга ётаётганда ҳам уларни тарк этмасди. Карточка билан бериладиган озиқ-овқат, нон олинган жойнинг ўзидаёқ еб қўйиларди. Улар уйда ҳам аҳвол-тирикчилик бундан яхши эмаслигини билишарди, шунинг учун ҳам қийинчиликларни чидам билан кечиришди. Онадан бўлса қайғу тўла хатлар келарди: у отанинг аҳволи борган сари ёмонлашаётганлигидан ҳасрат қилиб ёзарди.

Кечқурунлари болалар ётоқхонадаги эскириб кетган карта ёнида тўпланишиб, радиодан бериладиган ахборотни кутишарди. Ахборотга қараб улар байроқчалар ўрнини ўзгартиришарди. Энди байроқчалар ғарбга қараб сурилмоқда. Студентлар орасида отаси ёки акаси фронтда ҳалок бўлганлар кўп эди. Умуман бу ерда туғишганларидан ажраган ёки яқин кишиси госпиталда ётмаган бирор кимса йўқ эди.

Ҳар куни уйқуга ётиш олдидан ётоқхонага кекса ўқитувчи кирарди. Болалар дарҳол унга йўл беришарди. У сукут ичида карта ёнига келиб, узоқ вақт унга тикилиб турар, баъзи-баъзида шошқалоқлик билан қадаб қўйилган байроқчани тўғрилаб қўярди, сўнг хайрли кун тилаб чиқиб кетарди. Фронтда унинг икки ўғли ҳалок бўлганини ҳамма биларди.

Шанба кунларининг бирида Иван уйга кетди, якшанба куни эса Андрей ҳам далалар кезиб, уйига жўнади. Ўнбеш километрдан ортиқ масофани босиб ўтиш керак эди. Андрей уйи томон боркан, онам нима билан меҳмон қиларкин деб ўйларди.

У йўлдаги сўнгги тепаликка чиққанида, туғилиб ўсган қишлоғи манзарасини, болалигида коптоқ ўйнаб юрган кенг ўтлоқни кўрди. Бу таниш манзарадан Андрейнинг кўнгли бузилиб кетди. Чунки узоқ жудоликдан сўнг у биринчи марта уйига қайтиб келмоқда эди.

Андрей қадамини тезлатди. Сал ўтмай қишлоққа кириб келди. Туғилиб ўсган уйи олдидаги дуб, дарча эшиги кўрина бошлади. Йўлдаги уй олдида кампирлар туришарди. Уни кўриб улар суҳбатни тўхтатишди. Андрей улар ёнидан ўтиб кетаётганида:

— Етимча бўлиб қолди, бўйингдан ўргилай,— деган гаплар қулоғига чалинди. Кампирлардан бири ҳатто йиғлаб юборди.

Андрей уйига отилди. Кираверишда у боши қуйи солинган Иванни учратди. Икковлашиб кулбага киришди. Она қуруқшаб кетган кўзларини ўғилларига тикди. У йиғлаб, дод-фарёд ҳам қилмади, фақатгина кичкина болалари Петр ва Зинани қаттиқроқ бағрига босиб, паст овоз билан:

— Отамиздан ажраб қолдик...— деди.

Мактабга қайтишда ака-укаларга йўл жуда узоқ туюлди. Елкадаги қўлда ясалган рюкзакда бир пақирдан картошка. Улар гап-сўзсиз боришарди, ҳар бири ўзининг оғир хаёли билан банд. Ана шунда ака-укалар балки, мустақил ҳаётга қадам қўяётганликларини биринчи бор ҳис қилишгандир.

(ДАВОМИ БОР).

ВАТАН ФАРЗАНДЛАРИ БИЛАН ФАХРЛАНАМАН

Ўз шодлигимни ифодалаш учун сўз топа олмаяпман. Совет «Восток-3» ва «Восток-4» кемалари космосда парвоз қилмоқда. Совет фанининг, севикли Ватанимизнинг шон-шуҳратини оширган мард совет космонавтлари Андриян Николаев ва Павел Поповичнинг жасорати билан барча совет кишилари қатори мен ҳам фахрланмоқдаман.

Космонавтлар Николаев ва Поповичнинг ота-оналарига салом йўллайман. Уларнинг ота-оналари қатори ҳаяжонли дақиқаларни бошдан кечирмоқдаман. Аминманки, ўғлимнинг дўстлари амалга ошираётган группа тарзидаги парвоз муваффақиятли суратда тугалланади.

Степан Павлович ТИТОВ.
Полковниково (Олтой ўлкаси), 13 август. (ТАСС).

ҚАЛБ ТЎЛҚИНЛАРИ

Ўтган дам олиш куни ажойиб мўъжизалар куни бўлди. Ҳамма, ҳамма ерда шодлик тантанаси. Серқатнов кўчалар, бульварлар, истироҳат паркларида сайр қилаётган пойтахт меҳнаткашларининг қалблари тўлқинланар, чеҳраларида қувонч барқ уриб турарди. Бир-бирларини билмаган, танимаган кишилар гўё эски қадрдондай бир бирларини қучоқлашиб, қўл қисишиб табриклашарди.

— Табриклайман биродар, офарин, тўртинчи космонавтимизни ҳам учирдик-а.

— Эшитдим азизим. Фазода парвоз қилаётган тўртинчи космонавтимиз Павел Романович Попович Андриян Григорьевич билан алоқа боғлашибди, қаранг-а, икки космонавт бир-бирлари билан нималар ҳақида сўзлашаётган экан....

Қайси гурунг, қайси суҳбатдошларга яқинлашманг, барчани ҳаяжонлантирган ва жуда-жуда қизиқтирган мавзу фақат космонавтлар ҳақида эди.

Бахтиёрлар парки — Максим Горький номидаги болалар паркига кирсангиз-чи — худди катта байрам дейсиз. Дарвоқе бу ерда бинокорлар кунига бағишланган тантана ҳам ўтказилаётган экан. Тўй устига тўй. Қурувчилар, инженер-техниклар мағрур юришарди. Аллеянинг икки тарафи кўркам, муҳташам биноларнинг макетлари билан безатилган. Бир тарафда музика шодлик куйини чалмоқда.

Бир-биридан ширин, кўркам кийиниб олишган дўмбоқчалар-чи. О... уларнинг шодлиги ҳеч қаерга сиғмайди.

Ўғилчасини елкасига кўтариб олган бўйчан, барваста йигитга:

— Ада, мен ҳам вертолётда учаман, — дер эди ўғилчаси.

Улар вертолёт порти ёнида тўхташди.

— Мана, ўғилчам, ҳозир сенинг навбатинг. Уч, парвоз қил. Сен ҳам учувчи бўл. Катта оғаларинг Юрий, Герман, Андриян, Павеллар сингари шунқор бўл, — дерди ота.

Ҳа бу ерда тўпланган оналар, оталар—барининг дилида шу орзу. Баландликка дадил, шодлигидан қийқириб кўтарилаётган фарзандлар уларнинг фикрини тушунгандай:

— Бизларга ишонаверинг, — деяётгандай қўл силташарди.

Паркнинг гулзор аллеясидаги скамейкаларда бир гуруҳ оналар тўпланишибди. Улар космонавтлар Андриян билан Павелларнинг оила аъзоларининг сурати чиққан газетани топиб олишибди. Уни қўлма-қўл қилиб кўришар, онага, фарзандига тикилишар. Ана шундай баҳодир фарзанд ўстирган онани ардоқлашарди. Шу пайт бу оналарнинг ҳаяжони ҳам космонавтларнинг оналари — Анна Алексеевна ва Феодосья Касьяновналарнинг ҳаяжонидан кам эмасди.

Фарзандларимизнинг ҳар бир ғалабаси, ҳар бир кашфиёти ер юзидаги барча эркпарвар инсониятнинг тинчлиги, осойишталиги учун хизмат қилсин, дерди бу оналар.

Ф. УСМОНОВА.

Космонавт А. Г. Николаевнинг ватани — Чувашистон қишлоғи Шоршелида. Суратда: космонавтнинг акаси Ўрмон саноат хўжалигининг мастери Иван Григорьевич (ўнгда) «Восток-3» космик кемаси учирилган кунда қаҳрамоннинг ҳамқишлоқлари билан суҳбатлашмоқда.
Б. Мясников фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

ИЛМ-ФАН СОҲАСИДА ЯНГИ САҲИФА

* * *

Янги қаҳрамон-космонавт — ПАВЕЛ ПОПОВИЧ

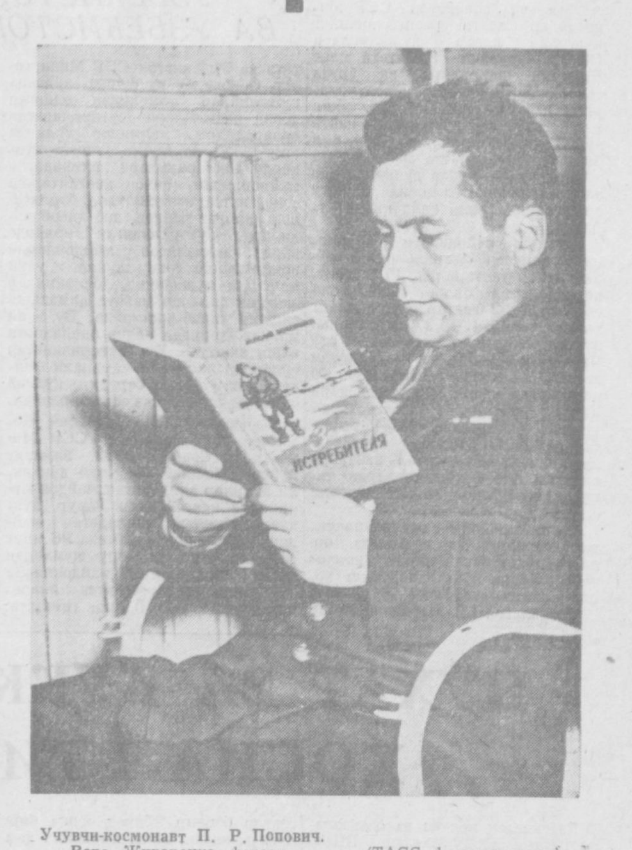

Учувчи-космонавт П. Р. Попович.
Вера Жихаренко фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

Бутун жаҳон ҳайратда: икки совет космонавт учувчиси, икки коммунист Коинотга ажойиб парвоз қилиб, довюраклик ва шижоаткорликнинг, ўз Ватанига, халқига садоқат билан хизмат қилишнинг, партия, ҳукуматнинг ҳар қандай топшириғини адо этишга тайёр туришнинг гўзал намунасини кўрсатдилар. Иккала қаҳрамоннинг буюк жасорати — коммунизм сари комил ишонч билан бораётган Ватанимизнинг асрлар бўйи сўнмайдиган янги, шонли ғалабасидир.

Шерсифат шунқорларнинг бири — подполковник Павел Романович Попович Украина фарзандидир. У, азим Днепр дарёси оқиб ўтадиган, Карпат тоғларининг чўққилари осмон билан ўпишиб турган, электр чироқларининг нури қуёш шуълалари билан баҳслашаётган, бепоён бағрида олтин буғдойзорлар шовуллаб турган ва серзавқ қўшиқ у чеккасидан бу чеккасига қадар қанот қоқаётган бир ўлкада вояга етди...

КОСМОНАВТНИНГ ЮРТИДА

Район маркази бўлган Узин — Киев областининг жанубидаги сокин бир шаҳарчадир. Павел Романович Попович шу ерда туғилган. Узинга кириб боришингиз биланоқ икки томонингиздан баланд, сершох тераклар ўраб олади. Улар узун бир сersoя хиёбон ҳосил этади. Бу — шаҳарнинг марказий Биринчи май кўчасидир. Кичкина олчазор боғда чиройли ғиштин уй бор. Уйга 22-А рақами ёзилган лавҳа осиб қўйилган. Мана, биз Поповичлар хонадонидамиз.

Зинапояда жуссадор, мовий кўз, Репин тасвирлаган қаҳрамонлар сингари сермўйлов мўйсафид киши бизга пешвоз чиқади. Юлдузлар ёнига сафарга кетган қаҳрамоннинг отаси Роман Порфирьевич Попович хушнудлик билан жилмаяди, уйга таклиф қилади. Уйнинг хоналари ёруғ ва кенг. Деразаларга украинча ироқи пардалар тўсиб қўйилган, дераза токчаларида гуллар кўп. Бугун оиланинг ҳамма аъзоси жамулжам бўлган дейиш мумкин. Зўр шодлик уларнинг қалбини тўлдириб юборди.

Оила бошлиғи бизни ўз рафиқаси, космонавтнинг онаси, дилкаш ва дилбар аёл Феодосья Касьяновна билан таништиради. У, севинчи ва ҳаяжонининг зўрлигидан гапира олмай, рўмолининг учи билан билинар-билинмас кўз ёшларини артади, холос.

— Мана булар, — деб таништиради Роман Порфирьевич, — катта қизим Мария, унинг қизалоқлари, менинг набираларим Оля билан Таня. Мана бу ҳам қизим Надя ва мана буниси Поповичларнинг кенжаси, ўнинчи синф ўқувчиси Николай бўлади. Офицер ўғлим Петр дам ўтмай келиб қолса керак.

Малла соч, очиқ чеҳра катта, ўртанча, кичик ва энг кичик Поповичлар билан танишиб, уларнинг қўлини қаттиқ қисамиз, уларни чин кўнгилдан табриклаймиз.

Роман Порфирьевич ўзини сарбаст тутишга ҳаракат қилади ва мўйловини тез-тез бураб қўяётганига қарабгина таъсирланганлигини, ҳаяжонланганлигини сезасиз. Ахир, ўзининг жонажон, севикли фарзанди, афсонавий қаҳрамон бўлиб қолган. Советлар Ватанининг ўлмас шон-шуҳратини мангуликка бойитган Павлушаси ҳақида қандай қилиб хотиржам гапира олсин!

1930 йилнинг кузида, ажойиб олтин куз фаслида 5 октябрь куни Узин қанд заводининг кочегари Роман Порфирьевич Попович оиласида иккинчи бола дунёга келди. Болага Павел деб ном қўйишди.

У МАНА ШУ ЗАЙИЛДА ЎСДИ, ТОБЛАНДИ

Павлуша вазмин, ҳар нарсани билишга қизиқувчи йигитча бўлиб улғайди. У, рўзғордаги ишларда Роман Порфирьевичга кўмак беришга ҳаракат қилар эди. Отаси деворни тузатадими, ўра ковлайдими, дарахтларни бутайдими, — Павлик ҳамиша унинг ёнида куймманар эди. Каттароқ бўлиб қолгач: «Дада, молбоқарлик қиламан», деб ўзи илтимос қилиб қолди. Даштдаги совуқ, мусаффо шабнам ҳали қуримаган ва кўк четидан қуёш эндигина кўтарилиб келаётган эрта саҳар пайтларида ўрнидан дик туриб бирга ишловчи ўртоқларини уйғотишга йўл олар эди. Улар сигирларни олисроқ жойга ҳайдаб қўйиб, ўзлари бирон салқин жой топар эдилар-да, бир-бирларига эртаклар, ҳар хил ҳангомаларни сўзлаб беришга тушар эдилар. Шу зайилда кунни кеч қилишар эди.

Павел меҳнаткаш одамлар ўртасида катта бўлди. Ёз бўйи ангизда ялангоёқ югурар эди, бугун-эрта қор ёғади, дегандагина оёғи этик кўрар эди. Молбоқар оғайнилари Володя Кривша, Шура Ишченко, Гриша Мишченколар билан мактабга борган куни унинг учун катта байрам бўлди. Гўё унинг кўз олдида олам бошқатдан намоён бўлгандек туйилди. Ҳамма нарса завқбахш йўсунда мароқли, ҳаддан ташқари муҳим бўлиб кўринар эди. Ўқитувчилар дадасини учратиб қолишса, Павелни мақтаб: «Ўғлингиз тиришқоқ, ақлли бола, Роман Порфирьевич. У фақат ўқиши ва ўқиши керак», дер эдилар.

Вақт тез ўтиб кетди. Улуғ Ватан уруши бошланди. Немислар десант тушириб, қаердадир фронтни ёриб ўтган эди. Узин фашистларнинг орқа томонида қолди. Вазият шундай бўлиб қолдики, натижада Узин қанд заводининг бош кочегари Р. П. Попович кўчиб кетишга улгура олмади.

Роман Порфирьевич ўтмишни эслар экан, овози жиддий тус олади. Биз унинг бутунлай чандиқлардан ва асло ювилмайдиган кўмир кукунига ўхшаш қора доғлардан иборат бўлган оғир қўлларига эътибор бердик.

— Қўлингиз нега шунақа?

— Ўзим-ку, урушда қатнашганим йўқ, лекин урушнинг асорати бир умрга сақланиб қолди. Бу воқеа урушнинг дастлабки кунларида бўлган эди. Бир куни кундузи ҳаво жанги бошланди. Икки самолёт бир-бирига ҳамла қилар эди. Бири бизнинг самолётимиз, иккинчиси фашистларники эди. Қизил юлдузли самолёт жон-жаҳди билан қаттиқ ва дангал ҳужум қилди. Қарасам, қора крестли самолёт қоча кетди. Бизнинг самолётимиз ҳам пастлай бошлади, кейин қўққисдан пастга шўнғиб гурс этиб ерга тушди. Биз ўша томонга югуриб бордик-да, учувчиларнинг жасадини тортиб чиқара бошладик. Шу пайтда гумбурлаб бир нарса портлади, чамаси ёнилғи солинган баклар портлаган бўлса керак. Менинг азойи-баданим куйиб кетган эди, бир мўжиза бўлиб омон қолдим-да. Мени врач Ольга Наумовна, хотиним, болаларим Марийка билан Павлик қутқариб қолишди.

Ўша вақтда Павликнинг ҳийла вақтгача ўй суриб юргани, нуқул учувчиларини суриштириб, улар ким эди, қаерлик эди, деб сўрагани эсимда. Кейин Павлуша ҳовлимиздаги гуллардан узиб, ҳалок бўлган қаҳрамонларнинг қабри устига олиб бориб қўяр эди.

... Павел Поповичнинг болалик ва ўсмирлик чоғлари оғир дамларга тўғри келди. Оккупация даврида у Украина қишлоқларида ҳукм сурган ажал тўфонининг шоҳиди бўлди, душманга қаттиқ нафрат билан қарашга ўрганди, шу сабабдан бўлса керак, у одатдагидан барвақтроқ улғайди. Аслида мактабни хаёлга келтиришни ҳам унутиб қўйди. Дўстлари билан бир ерга тўпланиб, «Пўлат қандай тобланди» китобини ола-зараклик билан қайта-қайта ўқиб чиқишар, ҳадемай ўзимизникилар ҳам келиб қолишади, ёшинг етмаган деб, армияга олишмаса ҳам, ҳар нечук фронтга ёриб ўтиб олиш мумкин бўлади, деган орзулар билан яшашар эди.

Совет Армияси қисмлари отаётган тўпларнинг гумбур-гумбури борган сайин яқинлашаберди. Бир куни Павлик ва унинг дўстлари ўқ, милтиқлар қидириб шаҳар ташқарисида тентиб юрар эканлар, никобланиш мақсадида халат кийиб олган солдатлар келишаётганини кўриб қолдилар. Солдатларнинг шапкасида беш қиррали юлдузлар бор эди. Улар югурганларича бориб совет разведкачиларини қучоқлаб олдилар. Бир суткадан кейин Узин озод қилинди.

Турмуш аста-секин аввалги изига туша бошлади. Отаси заводни тиклашда кечаю-кундуз ишлар эди. Павел эса мактабга қатнай бошлади. У обдон қийналди, бутун ғайрати ва ўқувини ишга солиб, ўтмай қолган кўпгина дарсларни ўзлаштириб олиши керак эди. У, тиришқоқлик билан зўр бериб шуғулланиб, бунга муваффақ бўлди.

1946 йил эди. Нон, пул етишмас эди. Оиласида етти киши — отаси, онаси, ўзи, укаси Петро, икки яшар синглиси Надюша бор, яна бир укаси Коля туғилди. Отаси билан Марийкагина ишлашади, холос. Ҳаммамизнинг уддамиздан чиқишга иккалаларининг қурблари етмайди, деган хаёлга келади Павел.

— Дада, заводингларда тунги иш бор экан. Мени шу ишга жойлаштириб қўйинг. Жиндақ бўлса ҳам ҳарқалай ёрдамим тегади, — деб ялинди отасига.

— Мактабинг нима бўлади?

— Мактабга эрталаб бораман. Кундузи дам оламан, кечаси ишда бўламан. Майли, чидайман.

Ҳақиқатан ҳам оиланинг аҳволи оғир бўлганлиги учун Роман Порфирьевич шундай қилиб кўришга қарор берди. Павел таровзибонлик қила бошлади. Эрталаб мактабга боради, кундузи дарс тайёрлайди, бироз мизғиб олади, қош қорайиши билан заводга кетади. Сменадан келасолиб, яна мактабга боради. Орадан бир ҳафта ўтди. Роман Порфирьевич ўғлининг афтига қараб, унинг озиб кетганини, чўкиб қолганини, кўзларининг остида қора халтачалар пайдо бўлганини, лекин лом-мум демаётгани, зорланмаётганини кўрди.

Эртасига тушлик овқатга келгач, у Павелга қисқа қилиб:

— Энди заводга бориб юрма, ўрнингга бошқа одамни олиб қўйишибди, — деди.

Ўша вақтда ҳамма нарса Улуғ Ватан урушининг қаҳрамонона ишларини эслатиб турар эди. Хизматдан бўшаган жангчилар уйларига қайтиб келишар, яқин ўтмишдаги дастлабки воқеаларни, маккор душман билан бўлган аёвсиз жангларни, шодиёна ғалаба кунларини эслашар, активлик билан тинч меҳнат қўйнига отланишар эди.

Павел олтинчи синфни тамомлагач, энди нима қилсам экан, дадам жуда қийналаяптилар, ёки ишга кириб кетаймикин?, — деб ўйланиб қолди. Аммо, қўлида бир касби бўлмагандан кейин, нима иш қила олар эди? Йўқ, бошқа бир чора изламоқ керак. У шундай чорани топди. Белая Церковдаги ҳунар мактабининг бирданига иккинчи курсига кириб ўқиш имконияти туғилди. Ҳунар мактабидаги кишилар: «Буёғини ўзинг биласан. Агар иккинчи курсни уддалаб кетсанг, ўқишга оламиз, уддалай олмасанг, маслаҳатимиз шуки, бу ишга киришмай ҳам қўяқол. Бизда ўқиш осон гап эмас», — дейишди. У, бир лаҳза ҳам иккиланиб ўтирмай, ҳужжатларини топширди. Унинг яна бир бошқа режаси бор эди — Белая Церковда кечки мактаб бор, у ана шу мактабнинг еттинчи синфига кирмоқчи эди. Бирйўла ҳам ҳунар мактабини, ҳам еттинчи синфни битириб олади. У ана шу режасини амалга оширди.

У уйига қувончи ичига сиғмай, кўзларидан ўт чақнаган ҳолда келди. Лекин сал озиб қолганлиги сезилиб турар эди. Роман Порфирьевич ўғли улғайиб, қадди-басти етилиб қолганлигини кўриб, ундан хурсанд бўлди. У йигитмисан-йигит бўлган эди!

— Хўш, ўғлим, энди нима қилмоқчисан?

— Ўқисамми дейман, дада. Техникумга кирай деган хаёлим бор.

Орадан бир неча ой ўтгач Павел уйидагиларга ўзининг фотосуратини юборди. Суратдан формали камзул кийган басавлат йигитча жилмайиб боқар, унинг енгида «ИТ» ҳарфлари ёзилган думалоқ эмблема бор эди. Бу — Павел Магнитогорский индустриал техникуми биринчи курсининг студенти деган маънони англатар эди. Ўғли, гарчи, узоққа кетиб қолган бўлса ҳам, кекса Попович жуда хурсанд бўлди. «Ўғлим мақсадига етади, албатта, етади!» — дер эди у.

Ўқиш йиллари сезилмай ўтиб кетди. Павел ҳамма нарсани тез, чуқур, мустаҳкам билиб олди. Энди туппа-тузук одам бўлиб қолди, деса ҳам бўлар эди. Шунинг ўзи кифоя қилмайдими? Лекин қўққисдан уйга бир хат келиб қолди. Роман Порфирьевич бу хатни ўқиб мамнун бўлди: Павел ҳарбий авиация учувчилик мактабига кирганлигини маълум қилган эди.

„СЕН БИЛАН ФАХРЛАНАМИЗ, ЎҒЛИМ!"

Отаси Павел тўғрисида ошиқмай оҳиста гапиради. Унинг ўғлига нисбатан қаттиққўл ва талабчан эканлиги, ўғли билан фахрланаётганлиги сезилиб турарди.

Павел ҳарбий мактабни тамомлагач, Шимолда қирувчи авиацияда хизмат қилди, кейин Москвага ишга кўчирилди. Уйланди, Наташа исмли қиз кўрди. Хотини — Мария Лаврентьевна Васильева ҳам учувчи, гражданин авиацияси машиналарини ҳайдайди. Унинг самолётини Тушинодаги ҳаво парадида кўриш мумкин эди.

Павел деярли ҳар йили ота-онасини кўргани келиб турар эди. У, болалик чоғларидаги каби қувноқлик, хушчақчақлик билан рўзғор ишларида отасига бажонидил кўмаклашар, қўлига белкурак олиб, боғчада куйманар, болалар билан ўйин-кулги қилар эди. Кечқурунлари эса, оила ҳорини бир жойга тўплар эди. Унинг украина қўшиқларига бўлган муҳаббати йиллар ўтиши билан сўнмади, аксинча, тағин ҳам кўпроқ кучайиб кетди. У, украин қўшиқларини зўр эҳтирос ва мароқ билан айтади.

Ота билан она унинг яна бир нарсасидан хурсанд бўлганликларини ҳеч кимга айтмас эдилар: ўғиллари капитан погонини тақиш даражасига етган бўлса ҳам, ҳар қачонгидек оддий, камтарин, одобли, меҳрибон эди. Масалан, бир якшанба куни уларнинг қўшниси Алеша Бравий Роман Порфирьевични «ҳашар»га, уй қуришда қатнашишга чақириб қолди. Биров янги уй қурса, унга ҳамма қўшнилар, ёру-дўстларнинг ёрдам бериши одат бўлиб қолган.

Павел ўша гапни эшитиб:

— Яхшиси мен чиқа қолай, дада, — деди. — Чунки отпускада юриб дангасароқ бўлиб қолдим. Бир суякларимни зирқиратиб келай.

Павел қўшниларинникида деярли кун бўйи ишлади. У ердан чарчаб қайтди-да: «Роса ишладик. Уйи яхши бўлади», деди...

Ўғли бир сафар келганда Роман Порфирьевич Москвада қайси жойда хизмат қилаяпсан, ишинг қанақа, қандай мансабдасан, деб сўраб қолди. Павел гапни бошқа ёққа буриб юборган эди, кекса Попович буни тушуниб, демак, айтиб бўлмас экан-да, — деб қўйди ичида.

Аллақачон пенсияга чиққан Роман Порфирьевич икки йил муқаддам Феодосья Касьяновна билан биргаликда ўғлиникига бориб, Москвани кўриб келишга қарор қилди. Йўл жабдуғини ҳозирлаш узоққа чўзилмади. Улар Павел яхши кўрган жамики нарсаларни олакетишди. Онаизор икки чемодан тўла таом тайёрлаб, ёпиб, пишириб олди. Шундан кейин: «Узиндан 15 декабрда Киев орқали жўнаб кетдик. Кутиб ол», деб телеграмма беришди. Кейинчалик Роман Порфирьевич ўз-ўзини тоза қоиди-да. Қараса, ўғлига ечиб бўлмайдиган жумбоқ бериб қўйибди. Узиндан 15 декабрда жўнаганини айтибди-ю қайси соатда, қайси поезд билан боришини кўрсатмабди. Павел билан Марина у поезд билан бу поезд ўртасида тоза гирдикапалак бўлишибди. Лекин барибир меҳмонларнинг изини топиша олмабди.

Чоли-кампир Поповичлар Киев вокзалига омон-эсон етиб келишди. Ёрдам сўраб справкалар бюросига учрашга тўғри келди. Хушмуомала бир қиз уларга ҳамма гапни батафсил тушунтириб берди ва орадан сал вақт ўтгач Роман Порфирьевич этигининг пошнасини ғиштин зинапояда дўқирлатиб ёнида кампири билан муҳташам бир уйнинг учинчи қаватига кўтарила бошлади. Зинапоя майдончасидаги эшик очилиб, тишлари оппоқ ёш йигит пайдо бўлди. У мулойим жилмайиб:

— Павканинг ота-онасимисизлар? — деб сўради.

— Ҳа.

— Мен ўғлингизнинг дўсти Юра Гагарин бўламан. Кира қолинглар, Павка сизларни кутиб олишга яна кетган эди. Телеграммангиз уни роса овора қилиб қўйди-да...

* * *

Коммунистик партия, совет халқининг содиқ фарзанди Павел Попович буюк ва шонли жасорат кўрсатди. У, ўзининг вазифасини шараф билан адо этмоқда. У, абадий барҳаёт Ленин партияси, Коммунистлар партияси тарбиялаб етиштирган совет кишисининг улуғвор ақл-идроки ва куч-қувватини бутун жаҳон олдида яна бир марта исботлаш учун ҳамма чораларни кўрмоқда.

Сени, азиз ҳамюртимиз, бутун Украина, бутун мамлакат бағрига босиб қучоқлайди!

Қаҳрамонга шон-шарафлар, халққа, партияга шон-шарафлар!

Н. ХВОРОСТЯНИН, О. ВАСИЛЬЕВ ТАСС махсус мухбирлари
Узин, 12 август.

Қалбларимиз сизлар билан бирга

Биз, «3-космонавт»нинг қариндош-уруғлари, сени, Павел Романович, Андриянимизнинг самовий биродарини қизғин табриклаймиз. Сенинг жасоратингга қойилмиз. Эндиликда қалбларимиз икковларингиз билан биргадир. Биз аминмизки, парвоз муваффақиятли ўтади, сизларни жонажон тупроғимизда қуча оламиз. Сиз, юлдуз биродарлар, бизларни мангулика қондош-жондош қилиб юбордингиз!

Биз, Андриян Николаевнинг қариндош-уруғлари ва ҳамқишлоқлари сизларнинг парвозингиз ажойиб бўлишини тилаймиз. Дийдор кўришгунча хайр, қондошлар!

Онаси Анна Алексеевна Николаева. Ака-укалари Иван ва Пётр, синглиси Зинаида.
Чебоксари, 12 август.

Учувчи космонавт П. Р. Поповичнинг қариндошлари: онаси Феодосья Касьяновна, жиянлари Оля ва Таня, поччаси парашют спортининг инструктори Владимир Ткаченко, акаси Николай, сингиллари Мария ва Надежда, отаси Роман Порфирьевич.
Н. Селюченко ва В. Сичев фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

Нур устига аъло нур

Ажаб замонда яшаяпмиз-да... Деярлик ҳар куни янги бир воқеанинг гувоҳи бўляпмиз. Мўжизалар ҳақиқатга айланаётганини кўзимиз билан кўриб турибмиз. Қудратли халқимиз инсоният тарихида янги давр очди.

Довюрак фарзандимиз Юрий космосга йўл очганда бошимиз кўкка етганди. Германнинг парвози бўлса чексиз ифтихор ва қувонч бахш этди. Фан ва техникамизнинг қудрати бутун жаҳонни қойил қилди. Мана, элимизда яна шодиёна...

Куни кеча баҳодир ўғлонларимиз Андриян Николаев ва Павел Поповичлар кўкка парвоз қилишди. Икки лочинимизнинг ер курраси бўйлаб бирга сайр қилаётгани нур устига аъло нур бўлди. Булар асрлар давомида инсонга маълум бўлмай келаётган ажойиботларни фан ёрдамида ўрганиб тушишади. Миллионлар қатори учишнинг бориши ҳақидаги ахборотларни вужудимиз билан тинглаяпмиз. Космонавтларимизнинг топшириқни бажариб ерга соғ-саломат қайтиб тушишларига имонимиз комил. Шундай кемалар яратиб берган олимларимизга тасанно!

Биз кексайиб қолдик. Лекин қалбимиз, кўнглимиз ёш. Бизнинг эзгу орзуларимизни фарзандларимиз рўёбга чиқаришяпти. Бугунги қувончимизни ифодалашга тил ожиз. Ҳали бундан ҳам катта ишлар бўлишига ишонамиз.

Р. УСМОНОВ,
М. ХАЛИЛОВ,
кекса пенсионерлар.

ТАСАННО!

«Куни кеча бутун жаҳонни ҳайратда қолдирган қувончли воқеа ҳам бугунги кунга келиб хиёл эскиргандай туюлади. Нега десангиз бугун кечагидан ҳам қувончлироқ, мазмунлироқ буюк воқеа юз бермоқда.

Ватандошларимиз Андриян Григорьевич Николаев ва Павел Романович Поповичларнинг олдинги икки космонавтдан кейин қилган буюк парвозлари ана шундай қувончли воқеалардан бири бўлди. Биз тарих саҳифаларига олтин ҳарфлар билан ёзиладиган буюк воқеаларнинг шоҳиди бўлаётганлигимиз учун ҳам шодлигимизни ичимизга сиғдиролмаяпмиз.

Халқимизнинг, давлатимизнинг қудрати чексиздир. Ҳали коинотни ўзлаштириш борасида мисли кўрилмаган ишлар амалга ошириладии. Ҳозирча космонавтларимизнинг рўйхатида тўрт кишининг фамилияси турибди. Коинот лочинларининг исми-фамилиялари бутун бошлиқ китобларни тўлдириб юборадиган вақтлар ҳам узоқ эмас. Тинч фаровонликда, осойишталикда яшаб турсак яна кўп парвозларнинг шоҳиди бўламиз.

Хан БОРИС,
Қуйи Чирчиқ районидаги «Ленинград» колхозининг бригада бошлиғи.

Ажойиб муваффақият

☆ ☆

Радхакришнан ва Нерунинг айтганлари

ДЕҲЛИ, 12 август. (ТАСС). Президент Радхакришнан ТАСС ва «Известия» газетасининг мухбирларига қуйидагиларни айтди: «Мен Совет Иттифоқининг яна бир космик кемани муваффақиятли учирганлиги ва бу кема бир кун олдин парвоз қилган бошқа кемага яқин масофада учиб бораётганлигини эшитиб хурсанд бўлдим. Бу, техника соҳасидаги фикр ғоят тараққий этганлигини кўрсатади. Илм-фан ва техника соҳасидаги ана шу муваффақиятлардан бутун дунёда тинчлик барпо қилишга ёрдам бериш учун фойдаланилади, деб умид қиламан».

Бош министр Неру бундай деди: «Биз мўъжизалар ва фаннинг буюк тараққиёти асрида яшамоқдамиз. Ана шундай мўъжизаларнинг яна бири рўй берди — космонавт майор Андриян Николаев ва подполковник Павел Попович янги космик кемалар «Восток-3» ва «Восток-4»ни бошқариб бормоқдалар. Биз космик фазо тўғрисида аста-секин кўп нарса билиб оламиз. Эндиликда бутун гап ана шу илм-фандан инсоният бахт-саодати учун фойдалана билишда қолган. Ана шу буюк экспериментлар учун кенг майдон очилган бир пайтда одамларнинг планетамизда уруш бўлиши тўғрисида гапиришлари жуда бемаъни гап бўлиб туйилади.

Космосга парвоз қилиш учун имконият яратиб берган Совет Иттифоқи олимларига табрикларимни йўллайман».

☆ ☆

Космик фазода группа бўлиб учиш

ПЕКИН, 13 август. (ТАСС). «Восток-4» фазода. Икки кеманинг группа бўлиб учиши. Ана шу сарлавҳалар остида «Жэньминь жибао» газетаси СССР гражданини Павел Попович бошқараётган «Восток-4» совет космик-йўлдош кемасининг учирилганлиги тўғрисида биринчи саҳифада хабар беради, 4-космонавт ҳақида қисқача биографик маълумотлар эълон қилади. Бугун босилиб чиққан бошқа кўп газеталар совет космик кемаларининг учирилганлиги ва парвози тўғрисидаги ҳисоботларни космонавтларнинг портретлари билан бирга эълон қилдилар.

Синьхуа агентлигининг Москвадаги мухбири «Восток-4» йўлдош кемасининг учирилганлиги тўғрисида бугун «Жэньминь жибао» газетасида ва бошқа газеталарда босилиб чиққан корреспонденциясига «Самовий биродарлар» космосда. Москваликлар шод-хуррам», деб сарлавҳа қўйган.

Япония ташқи ишлар министрлиги табрикламоқда

ТОКИО, 13 август. (ТАСС). Япония ташқи ишлар министрлиги совет космонавтлари Андриян Николаев ва Павел Поповичларнинг инсоният тарихида биринчи марта группа бўлиб учишни амалга ошираётганликлари муносабати билан эълон қилган махсус баёнотида бу буюк ғалабани табриклади.

«Восток-3» ва «Восток-4» совет космик кемаларининг муваффақиятли учирилганлиги, дейилади жумладан баёнотда, совет фани ва техникасининг юксак даражада тараққий этганлигидан далолат беради. Баёнотда космосни ўзлаштиришдан иборат умумий мақсад сари олға боришда Шарқ билан Ғарб ўртасида ҳамкорлик йўлга қўйилади деб умид билдирилади.

НЎХАТ ВА БОШҚА ДУККАКЛИ ДОН ЭКИНЛАРИ ҲОСИЛИНИ ТОБОРА КЎПАЙТИРАЙЛИК

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети республиканинг кўпгина илғор хўжаликлари КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорлари ва ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг кўрсатмаларини амалга ошира бориб, экин майдонлари структурасини қайта кўриб чиққанликларини, бу йил биринчи марта катта майдонларга нўхат-соя ва бошқа дуккакли дон экинлари экиб мўл ҳосил олишга эришганликларини қайд қилиб ўтдилар.

Янгийўл районидаги «Ленинизм» колхози февраль ойида нўхат экиб, гектаридан 17,5 центнердан ҳосил олди. «Оққўрғон» совхозида 32 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 15,2 центнердан нўхат йиғиштириб олинди. Ўрта Чирчиқ районидаги «Полярная звезда» колхози гектаридан 20 центнердан ҳосил кўтарди. Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхози гектаридан 35 центнердан ва илмий тадқиқот муассасаларининг экспериментал базалари сингари илғор хўжаликларда тағин ҳам мўлроқ нўхат ҳосили олинди.

Республиканинг тоғ этакларидаги ерларга ва лалмикор ерларга нўхат эккан айрим колхоз ва совхозлар нўхатдан дуруст ҳосил олишга муваффақ бўлдилар.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети бу ва бошқа кўпгина хўжаликлар томонидан олинган ҳосил натижалари суғориладиган ерларда ҳам, лалмикор ерларда ҳам нўхат ва шунга ўхшаш дуккакли дон экинлари экиладиган майдонларни анча кенгайтириш учун катта имкониятлар борлигидан далолат беради, деб ҳисоблайдилар. Суғориладиган ерларда нўхат экиладиган майдонларни кенгайтириш яна шунинг учун мақсадга мувофиқки, бу экинлар экилган далалар махсус алмашлаб экишни талаб қилмайди. Бу экин маккажўхоридан олдин экиладиган яхши экиндир. Бу суғориладиган ерлардан жуда ҳам самарали фойдаланишга ёрдам беради, кўплаб озуқа етиштиришни таъминлайди.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети 1962 йилнинг кузидан бошлаб дон учун дуккакли экинлар экиладиган майдонларни анча кенгайтириш зарур, дуккакли экинлар экиладиган майдонни 1963 йилда камида 96 минг гектарга етказиш, шу жумладан нўхат экиладиган майдонларни 79,3 минг гектарга, мош экиладиган майдонни 10 минг гектарга, нут экиладиган майдонни 4,8 минг гектарга, соя ва бошқа дуккакли дон экинлари экиладиган майдонни 1,9 минг гектарга етказиш зарур деб ҳисоблайдилар.

Область ташкилотларининг барча нут экинларини лалмикор ерларга экиш, тоғли ва тоғ этакларидаги лалмикор ерларда эса 20-25 минг гектар майдонга озиқ-овқатбоп ва хашаки нўхат ҳамда ясмиқ экиш тўғрисидаги таклифлари қабул қилинди.

Ўзбекистон ССР Госпланига, республика Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министрлигига ва Қишлоқ хўжалик министрлигига, область партия комитетлари, область ижроия комитетлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети зиммасига колхоз ва совхозлар билан биргаликда ерларнинг категориясига қараб дуккакли дон экинлари экиладиган майдонлар миқдорини узил-кесил аниқлаб чиқиш ва ўз таклифларини Ўзбекистон КП Марказий Комитетига 1962 йил 1 сентябргача тақдим этиш вазифаси юкланди.

Колхоз ва совхозларга:

кузги нўхатнинг қишга чидамли «пелюшек», «Восток-55» ва бошқа сортларини экиш ҳамда 1963 йил ҳосилидан нуқул уруғлик мақсадларида фойдаланиш; суғориладиган ерларда чигит, шоли ва бошқа экинларни экиш учун кўк ўғит сифатида кузги нўхат экишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаш; суғориладиган ерларда маккажўхори экишга ажратиладиган жойларда 1963 йилнинг эрта баҳорида (февралда) озиқ-овқатбоп нўхат экиш, бунинг учун республикада 1962 йил ҳосилидан олинган барча уруғликдан фойдаланиш; нўхатни фақат оширилган уруғлик нормаси билан (гектарига 250—300 килограмм) тор қаторлаб ва ёппасига қаторлаб экиш, бунинг учун барча мавжуд дон ва ўт-дон сеялкаларидан фойдаланиш; мош экиладиган майдонларни тобора кенгайтириш ,уни эртапишар сабзавот экинлари ва картошкадан кейин, жанубий областларда эса маккажўхоридан кейин экиш тавсия қилинди.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети колхозларнинг правлениелари ва совхозларнинг директорлари зиммасига 1962 йилги нўхат, мош, соя, нут ва бошқа дуккакли экинларнинг ҳосилидан олинган барча уруғликдан фақат 1963 йилда уруғлик мақсадларидагина фойдаланиш вазифасини юклади.

«Узсельхозтехника» республика бирлашмаси зиммасига 1963 йилги заявкаларни узил-кесил қараб чиқиш пайтида республикага дуккакли дон экинларини парвариш қилиш ва йиғиштириб олиш учун зарур бўладиган техникани ташиб келтиришни кўзда тутиш вазифаси юкланди.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги қишлоқ хўжалиги экономикаси институтига икки ойлик муддат мобайнида дуккакли дон экинларини ўстиришда ишлаётган колхозчиларнинг моддий манфаатдорлигини оширадиган таклифларни ишлаб чиқиш топширилди.

Республика Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министрлиги ҳамда Қишлоқ хўжалик министрлигига 1962 йилда республика колхоз ва совхозларида дуккакли дон экинларини парвариш қилиш тажрибасини 1963 йилнинг 1 январигача умумлаштириб, уни матбуотда эълон қилиш, ана шу муддатда нўхат ва бошқа дуккакли дон экинларини парвариш қилиш юзасидан тавсияларни кўп нусхада нашр қилиш таклиф этилди.

НЎХАТ ВА ДУККАКЛИ ЭКИНЛАРДАН МЎЛ ҲОСИЛ ЕТИШТИРИШ—МУҲИМ ИШ

Ўзбекистон колхоз ва совхозлари партия XXII съезди, КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларига ва ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг «... маккажўхори, нўхат ва хашаки дуккакли экинларни жорий қилиш — жўнгина иш эмас, балки деҳқончилигимизнинг ривожини йўналтирувчи муҳим вазифадир...» деган кўрсатмаларига амал қилиб, бу йил экин майдонларининг структурасини қайта кўриб чиқдилар. Бу — пахта майдонларини янада анча кенгайтириш билан бирга маккажўхори, оқ жўхори экиладиган майдонларни ҳам кенгайтириш ҳамда биринчи мартаба катта майдонларни нўхат ва бошқа дуккакли дон экинларни экишга ажратиш имконини берди.

Нўхатни кўплаб экиш соҳасидаги дастлабки тажриба шуни кўрсатадики, республикамиз шароитида бу экиннинг экилиши оқсилга бой бўлган озуқалар етиштиришни анча кўпайтириш учун чексиз имкониятлар очиб беради.

Нўхат ва бошқа дуккакли дон экинларнинг аҳамияти нимадан иборат?

Даставвал шундан иборатки, бу экинлар бир йўла учта вазифани ҳал қилиш имконини беради: озиқ-овқат учун ҳам, шунингдек, чорвачилик эҳтиёжлари учун ҳам дон етиштиришни кўпайтиришнинг муҳим манбаларидан бири сифатида юқори ҳосил беради, у оқсилга бойдир ва чорвачиликни оқсил билан таъминлаш проблемасини тубдан ҳал қилиш имконини яратади, далаларнинг ҳосилдорлигини ошириш манбаидир, «ҳаводан азот оладиган фабрика» хизматини ўтайди.

Яқинда Липецк областидаги «Петровский» совхозида эришилган ажойиб натижалар тўғрисида матбуотда хабар берилди. Бу ерда 1962 йилда 320 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 42,1 центнердан нўхат олинган. Республикамизда суғориладиган ерларда ҳам, лалмикор ерларда ҳам тўғри агротехника қоидасига риоя қилиб, нўхатдан мўл ҳосил олишга эришган бир қанча хўжаликлар борлигини айтиш мумкин.

Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозида Люба Ли бригадасининг айрим участкаларида гектаридан 38 центнердан нўхат олинди. Бағдод районидаги ўртоқ Э. Усмонхўжаев раис бўлган «Большевик» колхозида гектаридан 32 центнердан дон олинди. Бутуниттифоқ ўсимликшунослик институтининг Ўрта Осиё станцияси далаларида гектаридан 30 центнердан ортиқ нўхат, 25 центнердан нут (Ўрта Осиё нўхати) олинди. СоюзНИХИнинг экспериментал хўжаликларида ҳам юқори ҳосил олишга муваффақ бўлинди. Лалмикор ерлардаги кўпгина хўжаликлар ҳам нўхат ва нутдан мўл ҳосил етиштирдилар.

Бу ва шунга ўхшаш кўпгина мисоллар бизнинг шароитимизда республиканинг деярлик барча районларида дуккакли дон экинларидан юқори ҳосил олиш учун реал имкониятлар мавжудлигини кўрсатади.

Суғориладиган ерларда нўхат экиладиган майдонларни кенгайтириш учун катта имкониятлар борлигига тағин бир сабаб шуки, нўхат экилгандан кейин далада махсус алмашлаб экиш зарурати қолмайди: маккажўхоридан олдин нўхат экилса, айниқса яхши бўлади. Бу суғориладиган ерлардан жуда самарали фойдаланиш имкониятинигина бериб қолмасдан, балки гектар бошига кўпроқ озиқа бирлиги ва оқсил олиш имконини ҳам беради.

Бундан келиб чиқадиган хулоса шуки, нўхат, ловия, мош, соя суғориладиган ерларда пахта алмашлаб экишида маккажўхори ва беда билан қўшиб экилганида катта аҳамиятга эгадир. Шунингдек, нут ва нўхат лалмикор ерларда бошоқли дон экинлари билан қўшиб экилганда яна ҳам катта аҳамият касб этади.

Суғориладиган ерларда дуккакли дон экинларининг жуда иқтисодий фойдалилигини кўзда тутиб, экин майдонларининг структурасини шундай қуриш кераккки, бу ҳар бир хўжаликда пахта майдонларининг салмоқдор бўлишини ҳамда чорвачиликнинг янада ривожланишини таъминласин. Уни 10—9 ва 8 далали тўла алмашлаб экишни жорий қилиш доирасида амалга ошириш зарур.

Илғор хўжаликларнинг практикаси ва илмий тадқиқот муассасаларининг тажрибаси шуни кўрсатадики, пахта алмашлаб экишида 1:4:1:4 (пахта 80 процент) ҳисоб билан маккажўхорига дуккакли дон экинлари қўшилганида озуқа экинлари экиладиган ҳар гектар майдондан 14 минг килограммгача озуқа бирлиги ва қарийб 1500 килограммгача оқсил олиш имкони бор. Бундай озуқага эга бўлиш жамоат чорвачилигини тўхтовсиз ўстиришни ва алмашлаб экилаётган майдоннинг ҳар 100 гектарига ҳисоблаганда сўйилган ҳолда камида 100 центнердан гўшт етиштиришни таъминлайди.

1:2:7 (пахта 70 процент) пахта алмашлаб экишида озуқа экинлари экиладиган ҳар гектар майдондан олинадиган озуқа бирлиги 7700 килограмм бўлади.

Ҳар бир хўжаликда 1:4:1:4 ва 1:2:7 схемаларига мувофиқ, параллель алмашлаб экишнинг жорий қилиниши пахта олишни 75 процентгача, ҳатто ундан ҳам ошириш имконини беради, айни вақтда суғориладиган ерларда чорвачилик маҳсулотлари етиштиришнинг юксак даражасини таъминлайди.

Маккажўхори — яхши синаб кўрилган экин. Лекин ёлғиз унинг ўзи озуқа проблемасини тўла ҳал қила олмайди. Чунки маккажўхорида тўла қимматли оқсил кам, бусиз эса чорвачиликнинг юксак маҳсулдорлигини таъминлаб бўлмайди.

Маккажўхорининг бир озуқа бирлигида ҳазм қилинадиган 70 граммга яқин оқсил бўлади, моллар эса уни камида 100—110 грамм талаб қилади. Агар рационли оқсил етарли бўлмаса озуқа моддаларининг учдан бир қисми аслида куч бермайди. Айни вақтда 1 килограмм нўхатда организм тез сингдира оладиган 195 грамм оқсил бўлади. Шунинг учун ҳам молни боқиш рационига нўхатни қўшиш чорвачилик маҳсулотлари бирлигини вужудга келтириш учун озуқа бирлигини камроқ сарф қилиш имконини беради. Бошқа дуккакли дон экинлари ҳам оқсил моддасига бой эканлиги билан ажралиб туради.

Нўхат ва бошқа дуккакли дон экинларининг жуда афзаллиги шундаки, бу экинлар ўсиш даврида тупроқни азот моддаси билан анча бойитади. Шуни айтиш кифоя қиладики, гектаридан 20 центнердан нўхат олинганида бир гектар майдонда 47 килограмм, 30 центнердан ҳосил олинганида тупроқда 70 килограмм азот қолади. Бошқача қилиб айтганда, ерга 10—15 тонна гўнг қанча куч берса, нўхат шунчалик азот беради. Дуккакли экинлар силос қилиш учун ва кўк ўт сифатида фойдаланиш учун экиб ўриб олинганида тупроқда тағин ҳам кўпроқ азот тўпланади. Дуккакли дон экинларидан юқори ҳосил олиш агротехникасининг негизи асосан қуйидагилар бўла олади:

Нўхатни ёппасига қаторлаб экиш ва экиш вақтида уруғ нормасини кўпайтириш (нўхатининг донаси йирик бўлган сортлардан гектарига 250—300 килограмм ва уруғи майдароқ бўлса 150—200 килограмм экиш); қаторлаб экиладиган бўлса экиш нормаси шунга биноан 30 процент камайтирилади; Сояни 60×60 ва 60×45 сантиметр схемаси билан уялаб экиб, ҳар бир уяда 5—6 тадан кўчат қолдириш;

мошни, ловияни икки қаторлаб орасини кенг қолдириб, қатор орасини 10—15 сантиметр, лента орасини 45—50 сантиметр қолдириб экиш;

ер ҳайдаш олдидан ёки тупроқни экиш олдидан ишлашда унча кўп бўлмаган миқдорда азот, шунингдек, фосфор, калий солиш;

юқори конденциядаги сортли уруғликлардан фойдаланиш;

озиқ-овқат учун нўхатни барвақт (февралда) ва мош, ловия, сояни ёзда экиш;

қатқалоққа ва бегона ўтларга қарши кураш мақсадларида ўзини тутиб олган нўхат кўчатларини борона қилиш; соя, мош, ловия қатор ораларини ишлаш;

шоналаш, гуллаш ва дуккак чиқариш даврида суғориш;

Нўхатдан мўл ҳосил олиш учун экиш нормасини бир мунча ошириш қанчалик муҳимлигини Тошкент областидаги «Политотдел» колхозининг тажрибаси кўрсатиб турибди. Бу ерда гектарига 250 килограмм уруғ экилганида 38 центнердан, норма 200 килограмм бўлганида 29,4 центнердан, норма 150 килограммлигида 19,5 центнердан, уруғ нормаси 100 килограмм бўлганида 11 центнердан, 60 килограммлигида эса гектаридан бор-йўғи 5 центнердан ҳосил олинган. Шуни айтиш кераки, бу йил бир қанча колхоз ва совхозларда кам ҳосил олинганлигининг асосий сабаби ҳам уруғни кам норма билан экишдек хатога йўл қўйилганлигидир.

Ем-хашак ва кўк ўғит учун нўхатнинг қишга чидайдиган сортини экиш яхшироқдир. Бу сорт августнинг охирларида, сентябрнинг бошларида экилади, апрелда ўримга киради, илдиз пояси ҳам кўп қолади.

Пичани йиғиштириб олинган ёки кўк ўғитга ҳайдаб юборилгандан кейин ҳалиги ерга дон учун ёки силос бостириш учун маккажўхори экилади. Маккажўхори силосга йиғиштириб олингандан кейин кузги нўхат, кузги вика ёки шабдарни кўк озуқа ёхуд пичан учун, шунингдек, кўк ўғит учун ҳам экса бўлади.

Хашаки нўхат уруғи бўлмаса, хўраки нўхат уруғидан фойдаланиш керак, бу сорт эрта баҳорда (февралда) экилади. Нўхатнинг яхши хусусиятларидан бири шуки, у совуққа чидамли бўлади. Униб чиққан нўхат майсалари 6-8 даражагача совуққа бардош бера олади.

«Восток-55» лалмикор ерлар учун мослаштирилган хашаки нўхат сортидир. Уни тоғ этакларига, тоғли зоналарда, ёғингарчилик кўпроқ бўладиган жойларда экиш керак.

Нут пасттекислик жойларда, тоғ этакларида ва тоғли зоналардаги лалмикор ерларда муттасил юқори ҳосил беради. Бу экин қурғоқчиликка чидамли бўлиб, нўхат зерновкаси билан зарарланмайди, бошоқли экинлардан олдин экиладиган яхши экиндир. Лалмикор ерларда гектаридан 8-10 центнердан, оқсилга бой дон беради. «Милютин-4», «Гибрид ВИР-27» (Тошкент области учун) сортлари лалмикор ерларга мослаштирилган нут сорти ҳисобланади. 2046-сорти ҳам лалмикор деҳқончилик институтининг истиқболи бор сортидир.

Ўзбекистоннинг лалмикор ерларида ғоят қимматли дуккакли дон экинлари бўлган нўхат ва нут етиштиришни кескин даражада кўпайтириш чораларини кўриш керак.

Кейинги йилларда суғориладиган майдонларда қадимдан экиб келинган қимматли экин—мошпоялар анча кенгайди. Мошни ёзда ғалла экинлари йиғиштириб олингандан кейин, шунингдек, эрта пишар сабзавот ва бошқа экинларнинг ўрнига экса бўлади. Мошнинг «Победа-104» ва «ВИР-628» сорти уни механизация воситаси билан ишлашга яхши мослаштирилгандир.

Республикага соянинг «Амур-41» сорти келтирилган эди. У бизнинг шароитимизга унча мос тушмади ва юқори ҳосил бермади. «5003» ва «Линкольн-8» сортларининг истиқболи анча катта. Шунингдек, маҳаллий кўк соя ҳам яхши кўк поя ва дон беради. Бу сортларни тезроқ кўпайтириш керак.

Дуккакли дон экинларини, жумладан нўхат ва мошни механизациялаш айниқса мураккабдир. Қўл билан ишланадиган бўлса кўп меҳнат кетади ва маҳсулот таннархи қимматга тушади.

Нўхат ва мош осма ЖНУ-3,2, ЖБА-3,5 жаткаси, шунингдек, ДТ-14 ёки ХТЗ-7 тракторига мосланган пичан ўрадиган осма агрегат ёрдамида остки дуккаклари 70 процент пишганида йиғиштириб олинади. Сояни дуккаклари тўла пишганида йиғиштириб олиш лозим.

Механизация воситаси билан йиғиштириб олишни таъминлаш мақсадида нўхат ва мош эгат олинмасдан экилади. Ўримдан кейин орадан бир неча кун ўтгач, қуриб қолган нўхат ва мош пояларини ПС-2 подборчиги бор ўзи юрар комбайн билан янчилади. Дуккакли дон экинларининг дони кам нобуд бўлиши учун нўхат ва мош эрталаб шабнам кўтарилмасдан ўриб олинади.

Мош ва ловиянинг уруғи янчиқ пайтида тез оқланади. Шунинг учун комбайндаги остки барабаннинг ҳолатини ўзгартириш, бир қисм штифтларни олиб қўйиш ва барабаннинг оборотини минутига 400-500 марта айланадиган қилиб қисқартириш керак. Барабандаги темир билалар ёғоч ёки резинадан ясалган билалар билан алмаштирилади.

Алоҳида-алоҳида қилиб йиғиштириб олиш бир қанча афзалликларга эга. Чунончи: биринчидан, ўрим пайтида ҳали пишмаган уруғлар ўрилгандан кейин дуккакларнинг маълум моддалари ҳисобига кўпайиб вазни 10-12 процент ортади, иккинчидан, оддий машиналар билан йиғиштириб олиб, янчиладиган жойга олиб келинганидагига нисбатан қарийб ўн баравар кам куч сарфланади.

Дуккакли дон экинларидан мўл ҳосил олишда қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши кураш катта аҳамиятга эгадир. Ўзбекистонда кенг тарқалган серзаҳар зараркунандалардан ташқари дуккакли экинларни зарарлайдиган ҳашарот (кўк қурт, пахта қурти, беда қурти, карадрин, ўргимчаккана, клубник узунбуруни ва бошқалар) бор. Бундан ташқари нўхатга ўч нўхат зерновкаси, нутга тушадиган нут минёри деган зараркунандалар алоҳида зарар етказади.

Нўхат зерновкаси (брухус) нўхатнинг энг хавфли зараркунандасидир. Қорамтир тусдаги бутсимон кичкинагина бу қуртча нўхатни баҳорда гуллаш — ҳосилга кириш пайтида зарарлайди. Қуртчалар кўк дуккакларга тухум қўяди. Тухумидан чиққан уруғи яшаб, овқатланади, кейинчалик қўғирчоқсимон бўлади, ниҳоят қўнғизга айланади. Брухус билан зарарланган нўхат уруғи 17 процентдан 35 процентгача вазнини йўқотади, униб ўсиш қобилияти камаяди, ҳосил гектар ҳисобига 3-4 центнер озаяди. Бундан ташқари нўхатнинг дони бемаза бўлиб қолади, нўхатда зерновканинг турли даврларда бўлиши нўхатни киши истеъмол қилиши учун деярли яроқсиз ҳолга келтиради.

Шунинг учун ҳам колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари дуккакли дон экинларининг зараркунандаларига қарши курашда турли тавсия қилинган усулларга амал қилиб, ҳушёр бўлишлари керак.

Дуккакли дон экинларини ўстиришнинг иқтисодий фойдаси маълумдир. Шунинг учун ҳам мамлакатимизда шу экин экиладиган майдон тобора кўпаймоқда. Ўзбекистонда шу йилнинг кузидан бошлаб дуккакли дон экинлари экиладиган майдонларни кескин даражада кенгайтириш, 1963 йилда бу майдонларни 90-100 минг гектарга, шу жумладан нўхат экиладиган майдонни 70-80 минг гектарга етказиш мўлжалланмоқда. Хўраки ва хашаки нўхатнинг қарийб 20-25 минг гектари лалмикор ерларга экилади.

Ҳозир вазифа бу йил етиштирилган дуккакли дон экинларининг ҳосилини тўла сақлашдан ва ундан нуқул уруғлик мақсадларидагина фойдаланишдан, шунингдек, етишмайдиган уруғликни бошқа республикалардан олиб келишдан иборатдир.

Республика колхоз ва совхозларида дуккакли дон экинларини кенг жорий қилиш пахта етиштиришни янада кўпайтириш билан бирга жамоат чорвачилиги учун озуқа проблемасининг тез ҳал қилинишини таъминлайди.

М. ХВАН,
Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозининг раиси.

Л. КАБО,
Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министрлигининг бошқарма бошлиғи.

В. ШЧУПАКОВСКИЙ,
СоюзНИХИ шоли ва бошқа суғориладиган донли экинлар бўлими бошлиғининг ўринбосари.

К. ВИСОЦКИЙ,
Бутуниттифоқ ўсимликшунослик институти Ўрта Осиё филиалининг директори.

А. БЕРЕЗОВСКИЙ,
СоюзНИХИнинг старший илмий ходими.

ШОНЛИ ЮБИЛЕЙ

Совет Армияси томонидан Кореянинг япон босқинчиларидан озод қилинганига 17 йил тўлди. Суратларда: 1. Корея Халқ-Демократик республикасининг пойтахти Пхеньян меҳнаткашлари шаҳар паркида. 2. Пойтахтнинг Молодёжная кўчаси.

ЦТАК—ТАСС фотолари.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ ҚАРОРИ

101-Қуйи Чирчиқ сайлов округидан ўрни бўшаб қолган ва 83-Эски Тошкент, 102-Қизил Октябрь, 73-Қатортол сайлов округларидан чақириб олинган депутатлар ўрнига Ўзбекистон ССР Олий Советига депутатлар сайлаш юзасидан сайлов ўтказувчи округ комиссияларини тасдиқлаш тўғрисида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг 1962 йил 7 августдаги «Ўзбекистон ССР Олий Советига ўрни бўшаб қолган ва чақириб олинган депутатлар ўрнига сайлов ўтказиш ҳақида»ги Фармонига ва Ўзбекистон ССР Олий Советига сайлов тўғрисидаги Низомнинг 39, 40-моддаларига асосан:

Область ижроия комитети **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

Округ сайлов комиссиялари қуйидаги составда тасдиқлансин:

73-Қатортол сайлов округи:

Округ сайлов комиссиясининг раиси Аъзам **Аҳмедов**—40-мактаб коммунистик партия ташкилотидан.

Раис ўринбосари — Чўлпон **Миртожиева** — 38-мактаб коммунистик партия ташкилотидан.

Комиссия секретари — Қаҳҳор **Собиров** — Қатортол қишлоқ совети ходимлари йиғилишидан.

Округ сайлов комиссиясининг аъзолари:

Мастура **Миржамолова** — Қуйбишев номли колхоз коммунистик партия ташкилотидан.

Азиз **Жалилов**—39-мактаб коммунистик партия ташкилотидан.

Қумри **Муслимова**—«XX партсъезд» колхози коммунистик партия ташкилотидан.

Маман **Алимухамедов** — «Москва» колхози коммунистик партия ташкилотидан.

Анвар **Ҳайдаров** — 4-боғдорчилик совхози ишчи ва хизматчилари йиғилишидан.

Николай Андреевич **Кондратюк** — «Бўзсув» совхози коммунистиқ партия ташкилотидан.

83-Эски Тошкент сайлов округи:

Округ сайлов комиссиясининг раиси — Ғани **Далибоев** — Киров номли колхоз аъзолари йиғилишидан.

Раис ўринбосари — Турсуной **Қудратова** — Киров номли колхоз коммунистик партия ташкилотидан.

Комиссия секретари — Надежда Дементьевна **Романцова**—Пахта касалхонаси медицина ходимлари йиғилишидан.

Округ сайлов комиссиясининг аъзолари:

Турсуной **Йўлдошева** — «Москва» колхози комсомол ташкилотидан.

Алексей Андреевич **Недихалов** — давлат муассасалари ходимлари касаба союз ташкилотидан.

Михаил Дмитриевич **Халковский** — кабель заводи ишчи ва хизматчилари йиғилишидан.

Мамарасул **Уталов** — Ленин номли колхоз аъзолари йиғилишидан.

Гулон **Раҳимова** — бозор ходимлари йиғилишидан.

Турсун **Болтаев**—Навоий номли колхоз коммунистик партия ташкилотидан.

101-Қуйи Чирчиқ сайлов округи:

Округ сайлов комиссиясининг раиси — Юнус Максимович **Исраилов** — район ижроия комитети коммунистик партия ташкилотидан.

Раис ўринбосари — Евдокия **Пак**—район комсомол ташкилотидан.

Комиссия секретари — Владимир Леонтьевич **Макаренко** — район халқ маорифи бўлими ишчи-хизматчилари йиғилишидан.

Округ сайлов комиссиясининг аъзолари:

Аҳмаджон **Алимбоев** — Ленин номли сельпо ходимлари йиғилишидан.

Мария Владимировна **Критская** — район социал таъминот бўлими ходимларининг йиғилишидан.

Асет **Искаков** —Будённий номли колхоз коммунистик партия ташкилотидан.

Яков Ефимович **Гребенюк** — уруғ станцияси ишчи ва хизматчилари йиғилишидан.

Нина Алексеевна **Саталина** — «Узсельхозтехника» район бўлими коммунистик партия ташкилотидан.

Тошпўлат **Хўжатоев** — Солдатский қишлоқ Совети ходимлари йиғилишидан.

102-Қизил Октябрь сайлов округи:

Округ сайлов комиссиясининг раиси — Александр Иванович **Ланговой** — «ЎзССР беш йиллиги» совхози коммунистик партия ташкилотидан.

Раис ўринбосари — Григорий Гаврилович **Горшков** — 2-боғдорчилик совхози коммунистик партия ташкилотидан.

Комиссия секретари — Ғалим **Тазилов** — Тошаул луб заводи коммунистик партия ташкилотидан.

Округ сайлов комиссияси аъзолари:

Холбек **Олтоев** — Свердлов номли мактаб ўқитувчилари йиғилишидан.

Михаил **Ким**—Дмитров номли колхоз аъзолари йиғилишидан.

Юлия **Шин** — Дмитров номли колхоз аъзолари йиғилишидан.

Назокат **Мўминова** — «ЎзССР беш йиллиги» совхози коммунистик партия ташкилотидан.

Валентина Ивановна **Сисько** — 2-боғдорчилик совхози ишчи ва хизматчилари йиғилишидан.

Георгий Захарович **Хан** — «Ленинград» колхози коммунистик партия ташкилотидан.

Э. ШАЙХОВ,
Область ижроия комитетининг раиси.

Ҳ. ҚОБИЛОВ,
Область ижроия комитетининг секретари.

Редактор ўринбосари
И. СУЛАЙМОНОВ.

ТЕЛЕВИЗОР

15 АВГУСТДА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Севимли саройимизда** (мактаб ўқувчилари учун), 18.25 — **Телевизион янгиликлар** 18.40 — **Ёдгор** (ёзувчи Раҳмат Файзий ҳикояси асосида телеинсценировка), 19.20 — **Пахта теримига ҳамма нарса тахтми?** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун).

Рус тилида: 19.35 — **Пойтахтимиз меҳмонлари ва Телевизион янгиликлар.**

16 АВГУСТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.30 — **Пионерлар машққа боради,** 19.00 — **Кўчалар нима деб шовуллайди** (ҳужжатли фильм), 19.20 — **Телевизион янгиликлар.**

Ўзбек тилида: 19.35 — **Чироқ ёнсин** (О. Гончар повести асосида адабий композиция), 20.25 — **Олимлар — пахтакорларга,** 20.40 — **Қалбдан қалбга** (Қорақалпоғистон адабиёти ва санъати декадаси олдидан), 21.05 — **Қутлуғ қон** номли бадиий фильм, 22.25 — **Телевизион янгиликлар.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.30 — **Шоирлар — болаларга,** 18.50 — Ўзбекистон ССР халқ артисти **Насим Ҳошимов куйлайди.**

Рус тилида: 19.15 — **«Комета» матроси** номли музикали кинокомедия, 20.45 — **Тошкент янгиликлари.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Командировка — «ВАТАН», «ЎЗБЕКИСТОН», «СПУТНИК» (жуфт соатларда).

1943 йилнинг узун туни — «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10, кундуз 2, кеч 6 ва 8 да).

«СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Қанотли одамлар — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Етти ака-укага етти келин — «МИР» (кундуз ва кечқурун).

Анна Эйдеш — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кеч соат 10 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(Сеанслар кеч соат 9 ва 10-40 минутда)

Командировка — НАВОИЙ номли, «ФЕСТИВАЛЬ», ТЕЛЬМАН номли.

Қанотли одамлар — «ВАТАН».

Минг қиёфага кирган киши — КАФАНОВ номли.

ТЕАТР

МУКИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — 15/VIII да **Фарғона ҳикояси,** 16/VIII да янги спектакль **Кўзи булоқ.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 18, 19/VIII кеч соат 8 да **Ўзбек ашула ва рақс ансамблининг концертлари** (2 бўлимда).

Билетлар сотилмоқда.

„Ташоблкниготорг"
ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ МАТЛУБОТ СОЮЗИ БИЛАН БИРГАЛИКДА
15 августдан 15 сентябргача
ОБЛАСТНИНГ ҲАММА ШАҲАРЛАРИ ВА РАЙОН МАРКАЗЛАРИДА
КИТОБ ОЙЛИГИ
ЎТКАЗАДИ

Барча китоб магазинлари ва китоб бозорларида ҳар хил адабиёт бўлади.

Китоб магазинлари ва бозорларини келиб кўринг!

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»
(**«Ташкентская правда»**) — орган Ташкентского обкома и горкома Коммунистической партии Узбекистана, областного и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг адрес
Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 29004, редактор ўринбосари—25885. Партия турмуши бўлими — 26232. Пропаганда ва совет қурилиши бўлими — 28761. Қишлоқ хўжалик ва маҳаллий ахборот бўлими — 29040. Адабиёт ва санъат, маданият, саноат ва транспорт бўлимлари —33786. Секретариат — 34808. Хатлар бўлими — 34048. Илғор тажрибаларни пропаганда қилиш штатсиз бўлими — 31936. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 26334, 33262, 30249, 30250, 30253.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси

Р. 02259. Нашр. Г. 1658.